Št. 33. V Gorici, dné 17. avgusta 1894. Tečaj XXVI.

„Soča“
zhaja vsak petek o poldne in veljá s prilogama „Primorec“ in „Gospodarsk List“ vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:
vse leto . . . . gld. 4·40.
pol leta . . . . „ 2·20.
četrt leta . . . . „ 1·10.
Za tuje dežele toliko več, kolikor je večja poštnina.
Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglasé pri upravništvu.
„Primorec“ izhaja vsakih 14 dnij obenem z nenavadnimi (nepar) „Sočinimi“ številkami.
„Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsegu 16 strani, kadar je v petek praznik, izidejo listi že v četrtek.

SOČA

(Izdaja za deželo)

Oznanila
in „poslanice“ plačujejo se za štiristopno petit-vrsto:
8 kr., če se tiskajo 1 krat,
7 „ „ „ „ 2 „
6 „ „ „ „ 3 „
Večkrat — po pogodbi. Za večje črke po prostoru.
Posamične številke dobivajo se v tobakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrenčiču nasproti vel. vojašnice in pri Pipanu v ulici Fonte della Fabra po 8 kr.
Dopisi pošiljajo naj se uredništvu, naročnina in reklamacije pa upravništvu „Soče“. — Neplačanih pisem uredništvo ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo in *upravništvo* je v Marzinijevi hiši, Via del Mercato št. 12, II.

Volilci!

Volilni skupini kmečkih občin v okolici goriški in veleposestnikov bosta volili dne 27. in 28. t. m. po enega poslanca v deželni zbor goriški.

Veleposestniki so imeli dne 16. t. m. v Gorici volilni shod, pri katerem so se zjedinili za kandidata v svoji skupini.

Na to je imelo društvo „Sloga“ občni zbor, pri katerem sta bila proglašena kandidata za obe volilni skupini.

Veleposestniki in volilni možje v kmečkih občinah naj delajo na to, da bodo složno glasovali za proglašena kandidata.

Do zdaj je bilo vsakemu prosto izraziti svoje mnenje; pa zdaj je treba, da se vsakdo strogo drži volilne discipline. Vsako omahovanje in cepljenje glasov je od zdaj naprej politično nedopustijiv.

Kandidat za kmečke občane, ki bodo volile v ponedeljek 27. t. m., je prečastiti gospod

Blaž Grča,
župnik v Šempasu.

Kandidat za skupino veleposestnikov, ki bodo volili v torek 28. t. m., je gospod

Anton Klančič,
veleposestnik in župan v Podgori.

Volilci! V Vaših rokah je čast in korist naroda. Pokažite, da ste njegovi vredni sinovi. Pridite vsi osebno k volitvi in glasujte za postavljena kandidata.

Ako bi kdo izmed veleposestnikov v resnici ne mogel priti osebno na volišče, naj pošlje pooblastilo in izkaznico društvu „Sloga“, ki bo skrbelo da pride pravemu pooblaščencu v roke.

Volilci, izpolnite nade, katere stavi narod v Vas.

V Gorici, 16. avgusta 1894.

Za društvo „Sloga“.

ODBOR.

♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

Nevaren predlog.

V Ljubljani, dne 8. avgusta.

„Slovenski Narod“ je v nekem članku zahteval, da bi podpredsednik graškemu višjemu deželnemu sodišču bil zmirom Slovenec in da bi polovica svetnikov pri tem sodišču bila slovenska. Ta zahteva je opravičena, ker pod tem nadsodiščem biva polovica Slovencev in se slovenske uloge vedno množe. Dunajski liberalci in nemško-narodni listi seveda niso bili za tako pomnoženje svetnikov pri graškem nadsodišču. To je pa čisto umljivo, ker pri njih ne velja pravica, temveč se najraje ravnajo po geslu, katero je zadnje dni izrazila „Deutsche Zeitung“, da se Slovencem ne sme ničesa dovoliti. Z izjavami teh listov se nam torej ni pečati.

Važnejše se pa nam zdi, kar piše o tej stvari „Reichspost“. Ta list se kaže nam Slovencem prijaznega, posebno moramo priznati, da odločno brani Slovence proti Italijanom. Pri stranki, katero zastopa ta list, je pa vendar mnogo ljudij, ki ne morejo zatajiti svojega izključno nemškega mišljenja. Saj je pa tudi težko dobiti nemškega politika, ki bi nepristranski sodil naše slovenske razmere.

Sicer pa moramo vedeti, da tukaj gre Nemcem za njih koristi, če tudi ne opravičene. Dosedaj so Nemci v Avstriji imeli vse boljše službe in to tudi v slovanskih krogih. Inteligence jim ne manjka, ker imajo dosti višjih šol, razmerno več, kakor vsi drugi avstrijski narodi, in je naravno, da gledajo, da za to inteligenco dobé primernih mest. Čim bolj se pa slovansko uradovanje širi, tembolj se pa krči polje za to nemško inteligenco, posebno, ker je mej njimi mnogo takih, ki se nikakor ne morejo ponašati s posebnimi duševnimi zmožnostmi in se nikakor ne morejo meriti ž njih slovanskimi tekmeci.

Že zaradi teh gmotnih koristij gledajo Nemci, kakó bi obdržali za svojo narodnost vsa mesta, katera sedaj zasedajo in to je največ povod tisti narodni posesti, o kateri se sedaj toliko kvasi po nemških listih.

Pa *povrnimo* se k *zgoraj omenjenemu* dunajskemu listu. Tudi temu listu je menda na tem, da se obrani pri graškem nadsodišču kolikor je moč nemških mest. Tega pa naravnost ne pove, temveč prihaja na dan z zvitim, za nas na videz jako prijaznim predlogom. Ker je graškega nadsodišča okoliš jako velik, naj se Kranjsko prideli tržaškemu višjemu deželnemu sodišču, pravi ta list. Za primorske Slovane je ta predlog jako vabljiv, ker bi potem Italijani zgubili mnogo upliva pri višjem deželnem sodišču v Trstu. To bi pa pripomoglo, da bi se za Slovane na Primorskem marsikaj izboljšalo pri sodiščih sploh. Toda stvar se ne sme presojati le s stališča slovenskega naroda kake posamične pokrajine, temveč mora se presojati z občnega slovenskega stališča.

Na Štajerskem in Koroškem se je slovensko uradovanje še le malo razvilo, posebno pa v poslednji deželi. Nikakor se ne motimo, ako trdimo, da bi se jako slujšale razmere za slovensko uradovanje ako bi se Kranjsko izločilo iz graškega nadsodišča. Slovenščine zmožni svetniki bi se prestavili v Trst in v Gradcu bi ostali jedino Nemci, ki bi že gledali, da bi po možnosti iztrebili slovensko uradovanje. Koliko pa o teh stvareh lahko višje deželno sodišče vpliva, smo videli že pod Wasserjem, kateri je delal ministru Pražaku silne težave. Pod sedanjo vlado bi pa višje deželno sodišče še lože zatiralo Slovane. Graško višje deželno sodišče brez Kranjske bi se smatrali za nemško narodno posest in potem bi se tudi postopalo. To omogočiti je pravi namen omenjenega predloga.

Dovoliti v tak predlog, bi se reklo: koroške in štajerske Slovence Nemcem izročiti na milost in nemilost.

Neki slovenski list misli, da ta predlog ni napačen, samo, da bi Slovenci morali zahtevati še spodnji Štajer in Koroško. V tem se mi popolnoma strinjamo, ali tako optimistični pa nismo, da bi mislili, da se stvar tako lahko izvrši. Vsi Nemci bi se gotovo uprli, ker to bi bil korak k zjedinjeni Sloveniji. Nekateri bi videli v tem rušenje deželne avtonomije, drugi bi našli nevarnost za nemško posest, nekaterim bi se zdelo celó, da se s tem v nevarnost spravi ves sedanji avstrijski državni red. Vlada bi cele stvari gotovo ne pospeševala, vsaj vidi, kako hudo gre za nekaj gimnazijskih razredov v Celju, pa bode nam vlada pomagala graditi zjedinjeno Slovenijo. Pri sedanjih razmerah na kaj takega niti misliti ni.

Posebna težava bi pa bila na Koroškem, kjer bi se morali deliti sodnijski okraji. Zato je pa treba dobiti izjavo deželnega zbora. Če se vlada mora držati tega mnenja ali ne, še sedaj ni odločeno. Ko je šlo za razdelitev okrajev po narodnostih, so liberalci pač trdili, da se mnenja deželnega zbora ni potreba držati, ali vlada se pa vendar ni izjavila za to stališče in okrajno sodišče v Teplicah se je osnovalo na podlagi neke prejšnje izjave češkega deželnega zbora. Sedanja vlada pa tudi o tej stvari še ni zavzela nikaga stališča. Zatorej pa moramo reči, da pri sedanjih razmerah ni misliti na zjedinjenje vseh Slovencev pod jednim višjim deželnim sodiščem. Čas za to bi postal še le ugoden, ako se začnó kake večje preustrojbe v državi in zlasti, ko bi se na severu zopet jeli razdeljevati okraji po narodnostih in bi se stvar že dognala, da mnenje deželnih zborov v takih stvareh ni merodajno. Kar pa svetuje dunajski list, to moramo Slovenci odločno zavračati, ko bi se hotelo izvršiti. Ta ideja ni povsem nova. Ko je bil prišel grof Taaffe na krmilo, se je bila na Dunaju sešla neka štedilna komisija. Ta komisija je bila stavila podoben predlog, kakor dunajski list, zastran sodne in politiške uprave. Priporočalo se je, da se opusti v Ljubljani deželno predsedstvo in Kranjsko podredi predsedstvu v Trstu. Slovenskim poslancem se ta predlog ni zdel umesten in ostal je neizvršen, ter se je pokopal z omenjeno štedilno komisijo vred. Tako se zdaj zgodi omenjenemu predlogu dunajskega lista tudi sedaj, kajti Slovenci nikdar ne priznamo, da bi bil južni Štajer ali pa slovenski del Koroške nemška posest.

Nesloga na Hrvaškem.

Čitatelji naši se še spominjajo, koliko člankov smo priobčili pred treni leti o razmerah na Hrvaškem, v katerih smo nujno prosili obé opozicijski stranki, „Obzoraše“ in „Pravaše“, naj za *Boga vendar* jenjajo z mejseboinim bojem ter naj vse sile naperita proti skupnemu neprijatelju: madjaronstvu.

Ta želja se nam je izpolnila pred dvema letoma. Obe stranki ste se složili in že pri prvi priliki ste dosegle zaželjen uspeh. Madjaronstvo je v strahu gledalo to slogo, ki je zavladala med najboljšimi, rodoljubi na Hrvaškem.

Ali nesloga, ta prokleti greh slovanski, je kmalu zopet pokazala svojo peklensko silo. Zopet ste obe stranki šle narazen in boj, hud boj vihra na Hrvaškem, a ne proti madjarstvu, marveč med obema narodnima opozicijskima strankama.

Kam pridemo po tej poti?! Bratje, ako pojde takó dalje, bojimo se, da bo slabo za Vas in za nas, ki smo z Vami eno, ki z Vami mislimo, čutimo, trpimo in — upamo! Mi tu ob meji smo za program zjedinjene opozicije, za program, da kraljevina hrvaška mora postati jedina, celokupna, nezavisna pod žezlom habsburškim, a zjedinjena Slovenija bodi avtonomen del tega velikega državnega telesa.

Ali prav zató, ker je Vaš program zajedno naš program, zató nas skli v dno duše novi boj mej obema opozicijskima strankama. Zató se od zelene Soče, od te najzahodneje meje — no, če hočete — hrvaške kraljevine obračamo do Vas z nujno prošnjo, da prenehata, da si sežete v roke in sklenete večno jedinost in vzajemnost.

Tega mnenja je tudi „Slov. Narod“, ki je priobčil v soboto zanimivo „pismo iz Zagreba“. Veliko imamo čitateljev, katerim „Narod“ ne pride pred oči; ali ker se nam ta članek zdi jako važen, kajti pisal ga je odličen Slovenec, ki živi v Zagrebu in torej dobro pozna sedanje odnošaje na Hrvaškem, zató ga po večini ponatisnemo. Oni del, ki govori o sedanji borbi mej obema narodnima strankama, se glasi:

Žalostno je in neprijetno, povedati neugodno resnico, a zatajevati jo, nič ne pomaga. Zakaj, ako bodemo vedno molčali, nadaljevala se bode samo naša nesreča. In če tudi resnica oči kolje, vendar je to bolje, kakor pa, da resnica počasi srce in dušo izjeda ter nas uniči, prej ko bi to sami opazili. Razmere, kakeršne so sedaj pri nas, moraje prenehati, zakaj podobne so močvirju, v katerem bi mogel utoniti narod, mej tem, ko se stranke prepirajo.

Na Hrvatskem imamo — kakor je znano — dve opoziciji, stari stranki, katerim ima narod res marsikaj zahvaliti. To sta ob jednem jedini hrvatski stranki v naši domovini. Istina je, da sedi v saboru 88 zastopnikov takozvane „narodne stranke“, a ta stranka ni izšla iz naroda. Ti gospodje zastopajo samo sebe in vlado grofa Khuen-Hedervaryja ter bi se k večjem mogli imenovati madjaronski klub, nikakor pa ne „stranka“. O teh danes tudi ne bodemo govorili. Na misli sta nam samo obe opoziciji, namreč „stranka prava“ in pa „neodvisna narodna stranka.“

Gotovo bi bilo za narod hrvatski bolje, ako bi imel samo jedno opozicijo, a mi se ne maramo prepirati glede mogočnosti, obe opoziciji, obe opozicijonalni stranki zjediniti. Pred dvemi leti se je to poskušalo in res se je ustvarila nekakova fuzija, katero se je veselil ves narod. To bi že dokazovalo, da želi narod jedinstvo opozicije. Vendar po dveh letih sta se opoziciji zopet razšli in danes tudi o koaliciji obeh strank ni več govora. Že to je dokaj žalostno, a vender bi to še pretrpeli, ko bi se obe stranki, ki imata jeden program, vsaj spoštovali. A glej! S tisto minuto, ko sta se razdelili, začeli so najboljši patrijotje obeh taborov drug po drugemu udrihati, ne glede na to, kako se na strani Madjaroni vesele, kako se grof Hedervary smeje! Včeraj so bili še najboljši prijatelji, danes pa očita drug drugemu izdajstvo in nepoštenje! In vendar so v obeh taborih še danes ravno tisti ljudje, kateri so bili tam včeraj, ko smo se bratili in objemali.

Stari slovanski greh!

Mi pa se vprašujemo, zakaj mora biti tako? In če pogledamo v bodočnost, zamegli se nam pred očmi, ker vidimo pred seboj brezno, katero nas mora pogoltniti, ako bodemo korakali po tej poti naprej. Iz vseh stranij nas pritiska nasprotnik, tako da se še komaj gibljemo. Naša avtonomija stoji samo še na papirju, naši miljoni potujejo v Ogersko, od koder se nikdar ne povrnejo, Reko smo izgubili, naše Primorje imenujejo madjarsko, v Slavonji se šopiri tuji živelj, oficijelno nas delijo v Hrvate, Slavonce, Sremce, graničare itd., v Zagrebu zidajo madjarsko šolo, v Mitrovici organizujejo Nemci — horribile dictu — svojo stranko, in tisti, ki bi nam morali biti bratje, ki govore naš jezik in so kri naše krvi, jim podajo našo srbsko roko, naše arhivalije odnašajo v Pešto, na naših železnicah ni slišati hrvatske besede, mi pa se koljemo mej saboj, mesto da bi se zjedinili na boj proti neusmiljenim sovražnikom. Res, mi smo še reliquiarum regnorum Croatie, Slavoniae et Dalmatiae — a še te relikvije ne morejo biti složne!

Pa na zadnje, zakaj pa se vender prepiramo? Jedni in drugi zahtevajo jedinstvo in svobodo Hrvatske pod habsburško krono. A to je vender glavna stvar. V nekaterih rečeh so mnenja sicer razdeljena To bi nas nikakor ne smelo motiti. Saj je ni na svetu stranke, v kateri bi vsi udje bili glede vsake malenkosti popolnoma złožni. Ako bi moral vsak član stranki priseči, da bode vedno tako mislil, kakor njegovi generali, ne bi se mogla na celem svetu ustanoviti politična stranka. Kar pa se tiče principa in cilja, smo vender složni in to bi moralo odločevati.

Ljubezen do domovine, sreča ljubljenega naroda, ideja slovanske vzajemnosti zahteva, da pozabimo na stare prepire. Prišel bode čas, ko bodo narodi morali sami odločevati o svoji usodi, mi pa se na to prav nič ne pripravljamo. In kaj bi se mogło zgoditi, ko bi mi v tistem odločilnem trenutku še ne bili složni? V bratskem boji se slabimo in tam, kjer bi bilo potrebno, nam manjkajo vsled tega moči. Tujec pa čaka tistega momenta, kedar

bomo tako oslepeli, da se sploh več ne bodemo mogli braniti. Kaj nam pomaga govoriti o našem državnem pravu, o veliki, svobodni in zjedinjeni Hrvatski? Nasprotnik se ne ozira na naše besede. Dela je treba! Dela pa ne more *biti*, dokler se *pretepamo mej saboj*. Kaj nam koristijo lepi članki v novinah, kaj krasni govori v saboru? Hrvatje pojo kaj radi slovenske pesmi. Mi poznamo jedno, katero bi morali tudi ravnati, stara je, a lepa:

Zvonovi zvonite, — na delo budite!

Na delo bi se *morali tudi mi vzbuditi*, a prvi korak k temu bi moralo biti zjedinjenje vseh pravih rodoljubov, katerim bije srce za Hrvatsko in Slovanstvo.

Situvacija je resna, Damoklejev meč visi nad nami in vsak trenutek se more pretrgati nit, katera ga drži. Ali smo pa razlomili tisti ščit, kateri bi nas mogel obraniti, in pozabili smo na tisto nemško: Das Unglück schreitet schnell!

Skoraj bi rekel, da smo stari, da smo oslabeli. Sem ter tje je slišati glasove, kateri zahtevajo novih idej, da vzdramijo ljudstvo. Tudi to spada k narodnemu delu in naši rodoljubi ne bi smeli nikdar pozabiti, da ima vsak čas svoje ideje. Nam pa se približujejo novi časi; nova generacija narašča in že nam kliče: Caveant consules!

Poslušajmo ta glas! Ako ostanemo gluhi, bode najmanje, kar bi se moglo zgoditi to, da prestopijo novi ljudje čez nas na dnevni red. A Bog daj, da se ne zgodi kaj hujšega!

„L'avita coltura"

(Iv. dop. iz Gorice).

II.

„L'avita coltura" pa preklinjanje.

Da smo Slovenci vseskozi veren narod, je pač že znana stvar. To kaže tudi lepa svojstvenost našega ljudstva, da ni udano kletvini. S tem ni rečeno, da Slovenec nikdar ne zakolne, a njegova kletva je rahlejša, nedolžniša. Kletvina pa ne izhaja le iz nedostatnega verskega čustva, ampak tudi iz nedostajanja omike. Ako primerjamo kletvino in omiko narodov, najdemo, da se največ preklinja mej nižjim ljudstvom, a najmanj v omikanih stanovih. Pa tudi mej omikanci ne povsod jednako. Znanstveno izobraženi človek se izogiba kletvini ne le kot jako očitemu *in splošno priznanemu znaku surovosti*, ampak tudi, ker je kletva izraz strasti, katera ne ponižuje le omikanca v neomikanca, ampak še nižje — v neumno žival. Zató vidimo, da se ne morejo kletvine popolnoma otresti oni napol omikani gosposki krogi, kateri se prištevajo izobražencem le po svojem gosposko oblečenem in kretajočem telesu, a ne po omiki duhá. Ako se tak polomikanec le nekoliko pozabi na svojo površno olikanost, s katero se tako rad ponaša pred nižjim ljudstvom, takoj začne preklinjati, ako se n. pr. razjezi ali upijani. V tem slučaju pa tudi neomikanec bolj kolne nego sicer. Iz vsega razvidimo torej, da je preklinjanje strast, katera ponižuje človeka in ga dela podobnega neumni živali, kakor pijanost, jeza, sovraštvo in druge strasti, in da je poleg verskega čustva zoper preklinjanje najboljši lek p r a v a o m i k a. Zato smemo smatrati kletvino zanesljivim *merilom neomike in trditi* smemo z živo zavednostjo, d a n e m o r e i m e t i p r a v e o m i k e o n i n a r o d,*) k i m n o g o p r e k l i n j a. Zgodovina nam pričuje, da so najsurovejši narodi najsurovejše preklinjali. Prvi vzgled divjega naroda nam, Jugoslovanom, je Turek. Zato nahajamo tu pa tam v našem narodu izrek: Kolne kot Turek — in morda prav po večji dotiki s tem barbarskim narodom kaže Hrvat več nagnenja za kletvino nego Slovenec.

Rekel sem gori, da ni udano naše ljudstvo kletvini, dá, še več, ono kaže proti kletvini nekak stud, na kateri ne moremo biti dovolj ponosni. Obkoljeni smo od sosedov, ki mnogo več preklinjajo, a do sedaj smo še vedno dosti srečno zapirali njih kletvam duri. Kar se je zaneslo k nam po posameznikih, n. pr. doslužlih vojakih, ni se moglo ukoreniniti, ker se ni prevedlo ali ni dalo prevesti v naš jezik. V tem nas potrjuje Slomšek sam, ki je že več nego pred 50 leti pisal: „Groza je slišati razbrzdane mladeniče, kako p o m a d ž a r s k o, l a š k o i n p o n e m š k o preklinjajo, čudne neznane besede izrekajo, o katerih, ako bi jih razumeli in vedeli, kaj govorijo, bi jim lasje vstajali po koncu". No, razumeli jih niso, pozabili so jih, hvala Bogu, sami, ne da bi se jih bil kedo od njih navadil. Tako se je godilo pred 50 leti, tako se godi še dan danes. Slovenci moremo torej s ponosom trditi, da se vidi tudi s tega stališča, da ni res, da bi bilo naše ljudstvo surovo, divje, ampak da kaže posebno sposobnost za pravo omiko, in da v tej sposobnosti daleč nadkriljuje sosedna ljudstva, ki je tako rada pogledujejo čez rame.

Oglejmo si zdaj s te strani naše laške sodeželane, ki pri vsaki nepriliki trobijo znano, do sita slišano in razupito „a v i t o c o l t u r o" in „c o l t u r o s e c o l a r e", kakor malovredne ženske svoje „devištvo!" Prvi pogled že nam kaže strašansko razliko, razliko ne le gledé na mnogoštevilnost, ampak tudi na kakovost. Lah ne kolne le v pijanosti in v jezi, on *kolne*, ko dela ali počiva, ko se veseli ali žaluje, ko je resen ali šaljiv, ko veleva ali sluša, ko sovraži ali ljubi, ko se razgovarja ali prepira, ko hvali ali graja, iz kratka: Lah preklinja od jutra do večera — do večera? Ne, on preklinja celó v spanji in v sanjah. Rekel sem, da daje pijanost in jeza poseben povod preklinjevanju; odrasli mladeniči v dobi vasovanja se silijo tudi kleti, misle, da kažejo tako bolje svojo nezavisnost. A pri naših Lahih je drugače. Tu preklinja mladenič in deklina, mož in žena, deček in celo otrok. V govorjenju teh ljudij ne najdeš zaporedoma treh besed, da bi jih ne sledila kaka kletev. Da, stvar je tako žalostna in strašna, da bi zastonj iskal laškega 12-letnega dečaka, ki bi bil v svojem življenji večkrat rekel „oče" ali „mati", nego je zaklel.

A da bi bila ta kletvina vsaj človeška, da bi ti ljudje kleli, kakor kolnejo lahkomišljeni naši kmetski fantje, imenujé „hudiča" ali „zlodeja", da bi se — naj bo — izpozabili do redke slovenske kletve „hudič te vzemi!" ali to so vse otroške igračice proti laškemu preklinjevanju. Pravijo, da je Madžar strokovnjak v kletvini, a meni se zdi, da bi *se mogel naučiti še mnogo hujšega pri naših Lahih*. Madžar je *strašen bolj po načinu*, v katerem izgovarja svoje kletve; on hrumi, ropoče preklinjáje, jedro njegove kletve ni tako hudo. Laška kletev je pač nasprotna, ona je manj krepka, a bolj zavratna, ona ne rani toliko ušesa, a tembolj srcé, posebno pa versko čustvo katoliškega kristjana. Največji sovražnik katoliške vere, najzagrizlejši framason, da, peklenski duh sam bi ne bil mogel izmisliti hujše kletvine, strašnejše za katoliškega kristijana. Da pa ne bodo „Sočini" čitalci, ki niso bili še tako nesrečni, da bi bili to nečloveško kletvino slišali, da ne bodo — pravim — mislili, da pretiravam, evo jim tu za vzgled najnavadnejših: *) „L'ostia porca" (hostija svinja), „porco Dio" (prešič Bog), porca Madonna, ser... p..... (svinja Mati božja, prasica, k....). No, ali pretiravam? Ali nimam morda prav, ako pravim, da je navadil Laha kleti zlodej sam? Kje, kje za Boga najdemo narod, katoliški narod, ki bi bil po svoji kletvini tako nizko padel? Drugi narodi se zadovoljujejo v svojih kletvinah, da imenujejo hudiča, da ga kličejo na pomoč, naj bi pomagal oškodovati nasprotnega bližnjika, češ, da bi Boga zastonj prosili pomoči za take hudobne namene. Lahu je taka kletvina prenedolžna, preotročja. Drugi narodi imajo toliko čustva za dostojnost, da si ne upajo še peklenski pošasti reči grdih priimkov, Lah jih prideva z nečuveno lahkoto Bogu samemu, njega najvišjemu daru, najsvetejši hostiji. Divji poganski narodi, katerim je omika neznana stvar, bojijo se pogledati svojim malikom v obraz, naši laški sosedje, ki premlevajo dan na dan „l'avita coltura", „coltura secolare", zmerjejo Boga. Ne le poštenjak, ampak celo lopov se čuti žaljenega, ako mu zabrusiš jednake besede v obraz. Najnavadnišo vlačugo varuje postava pred javnimi žaljenji, a Mati božja, ta jedina brez madeža spočeta žena, ni v očeh tega ljudstva niti toliko vredna.

Zdaj pa vprašam one znane gospode, ali je to ista „avita coltura", ista „coltura secolare", katero hočejo usiliti našemu slovenskemu ljudstvu? Ali jih ni sram, postavljati za vzgled omike ljudi, ki bi se imeli česa učiti pri divjih Indijanih? Naše slovensko ljudstvo take omike ne potrebuje, in zato prav cifrasto zahvaljuje laške gospode za njih „colturo", katero odklanja z največjim studom. V naših očeh ne zasluži tak preklinjač ime omikanca, niti človeka, nam je to žival, zver v človeški podobi. To naj si gospodje Lahi jedenkrat zapomnijo in pustijo nas na miru. Namesto nas naj vzamejo v šolo svojo ljudstvo**), naj je nauče najprej omikano govoriti. Tukaj je treba pričeti, ne pa sanjariti o stolici italijanskega jezika, o vseučilišču, itd. Iz „Leginih" šol pa naj nemudoma zapodé slovenske otroke, da se ne navadijo živalsko preklinjati. *Potem* še le se bo dalo govoriti o omiki.

Nam bodi pa to migljaj, kje preti druga nevarnost javni nravnosti našega ljudstva. Kar sem pravil zadnjič o plesu, to velja tudi tukaj. Sreča je le, da se to prekljinjevanje gnusi našemu ljudstvu, da se oprijemlje le lahkomišljenih okoliških mladeničev, ki imajo za posebno junaštvo, ako po opičje posnemajo, kar slišijo iz umazanih ust laških „kulturo-noscev", če tudi večkrat sami ne vedo, kaj pravijo. Ker kolnejo ti naši junaki v laškem jeziku — slovenskega ni menda Bog za to ustvaril, — za to se ta kletvina, hvala Bogu, ni še ukoreninila. Naši fantje sami se je začenjajo sramovati, ko jih minevajo „nora leta". Vendar pa je treba, da smo na to nevarnost pozorni. Da jo naša čast. duhovščina pobija, vemo dobro. Ali ona ne zahaja v kroge takih preklinjavcev, in če tudi pride, premisli tak preklinjavec dobro, predno zakolne v pričo duhovnika. Treba je, da začnemo tudi posvetnjaki preganjati to laško kugo. Najboljše je pač, da občinski prvaki in drugi veljavni možjé in žene, krčmarji in krčmarice, trgovci in trgovke take preklinjavce kar proti uče, kako ostudna je ta kletvina. Tudi šola lahko mnogo stori, da mladino svari pred laško kletvijo. Naši deželni poslanci pa, ki so pred leti izposlovali postavo zoper preganjenje tičev, naj blagovolé premisliti, kakó bi se dalo okom priti temu grdemu skrunjenju božjega imena.

(Konec pride.)

*) V mislih imam večino naroda, torej nižje ljudstvo. Dopisnik.

*) Čast. čitalec! oprosti, da Te tu žalim z grdimi besedami; a to pregreho je treba kazati v vsej ostudni nagoti. Dopisnik.

**(Gospod Marani, to je za Vas. Stavec.

Gimnazija v Kranju.

Iz Ljubljane (Izv. dop.)

Dne 8. avgusta 1887. leta je bil bivši učni minister Gauč izdal ukaz, s katerim se je mej drugimi srednjimi šolami bila odpravila tudi gimnazija v Kranju. S tem ukazom so se bile odpravile največ slovanske učilnice in tendenca tega ukaza je bila očividna, — slovanskim sinovom zapreti pot v srednje šole, *ali vsaj je otežiti, da bodo Nemci* lože napredovali v javnih službah in se bode vlada lahko izgovarjala, da ne more izvesti slovenskega uradovanja, ker jej primanjkuje uradnikov.

Ta ukaz je vzbudil veliko nevoljo zlasti na Češkem in je mnogo pripomogel, da je češki narod se odločil za opozicijo. Nevolja je bila tako silna, da je vlada bila prisiljena, preklicati polagoma točko za točko tega ukaza, tako da je naposled ostalo jedino še odpravljenje kranjske gimnazije v veljavi.

Sedem let je minilo od tega časa in vzlic vsem naporom naših zastopnikov se gimnazija v Kranju ni obnovila. Naši poslanci so se nadejali, da bodo stvar z lepa dosegli in niso delali nobenega vriš-ča, kakor drugod, ali baš tukaj smo se Slovenci imeli priložnost prepričati, da z odločnostjo se še kaj doseže ne pa s pohlevnostjo.

S tem pa *ne rečemo*, da *naši poslanci* niso ničesa storili. Storili so več korakov, seveda s svojo znano pohlevnostjo. Dne 17. oktobra 1887. je bilo posebno odposlanstvo pri cesarji in izrazilo prošnjo za ohranitev kranjske gimnazije. V prošnji se je temeljito dokazala potreba gimnazije. Vse to pa ni nič pomagalo, učni minister Gauč se je odločno upiral obnovitvi tega zavoda.

Mestni zbor kranjski *pa ni obupal*. Obračal se je s prošnjami do državnega in deželnega zbora. Leta 1888. in 1889. je deželni zbor sklenil *prošnjo do državnega zbora*, da naj se ta gimnazija obnovi. Naši nemškutarji *so se temu ustavljali pač iz istih* razlogov, kakor je Gauč odstranil gimnazijo v Kranju, *in* bili za to, da se v Ljubljani osnuje nova gimnazija. Očitno se je videlo, da jim ni gimnazija v Kranju po volji, ker so se v nji izobraževali slovenski kmetski sinovi, ki ostanejo navadno zvesti svojemu narodu. Nadejali so se pa, da se dijaki v Ljubljani bolj ponemčijo. Leta 1890. in 1892. je deželni zbor zopet ponovil te prošnje. V kranjskem deželnem zboru je poseben poslanec kranjskega mesta dr. Tavčar priporočal, da se v Kranju osnuje popolna gimnazija. Še le potem, ko je vlada videla, da ste obe gimnaziji prenapolnjeni v Ljubljani in je Gauč bil spoznal, da s svojim ukazom ni bil dosegel, kar je nameraval, je obljubil, da se bode gimnazija v Kranju obnovila. Najbrž bi se to tudi bilo zgodilo že letošnjo jesen, da bi ostala prejšnja vlada. Zato je pač prazna trditev, da je to pridobitev koalicije Gimnaziji v Kranju nemški liberalci izvzemši naših nemškutarjev niso več nasprotovali, ker Kranjska je po njih prepričanju tako za nemštvo že izgubljena, torej na to ne pride, je li na Kranjskem jedna slovenska srednja šola več ali manj.

Dvomilo se je že, če se letos osnuje gimnazija v Kranju, ker dolgo ni bilo ničesa slišati, ali naposled je pa vlada le malo bolj pohitela, ko je ta zavod vendar že v okraju grofa Hohenwarta, glavnega podpiratelja sedanjega sistema. Z novim šolskim letom otvorita se dva razreda. Profesorja Fran Hubad in Fran Novak in jeden suplent pojdejo za letos v Kranj, prvi bode vodja. Potem se bode gimnazija razširila polagoma v osemrazrednico. Ko bode popolna, bode na njej poučevalo 1 ravnatelj, 1 katehet in 11 profesorjev. Učni jezik bode v spodnjih razredih slovenski, od petega razreda dalje pa nemški, ker sedanja vlada *se ne misli ozirati* na želje Slovencev, da bi se našemu jeziku tudi na gorenji gimnaziji odločilo primerno mesto. Da bode pa gimnazija v Kranju imela dovolj učencev, bode deželni šolski svét odredil, da imajo Gorenjci pohajati kranjsko gimnazijo, ob jednem se bode tudi odločilo, iz katerih okrajev naj hodijo dijaki v Novomesto. Tako se bode preprečilo prenapolnjenje ljubljanskih gimnazij.

Kakor smo tudi veseli gimnazije v Kranju, ker se bode ž njo opomoglo veliki potrebi, ali vendar bi bilo veselje dosti večje, da bi bila gimnazija slovenska. To so pač čudne razmere, da poldrugi milijon ljudij broječi narod nima nobene gimnazije z maternim jezikom, dasi je minolo četrt stoletja, odkar je narodna jednakopravnost nam ustavno zajamčena.

Zborovanje učiteljske „Zaveze".

Že v sredo predpoldne so pričeli dohajati v Gorico učitelji od vseh stranij naše *mile* Slovenije. Največ jih je pa prišlo s prvim zvečernim vlakom, ali tudi z drugima vlakoma jih je prišlo še po nekoliko. Tudi učeraj predpoldne so še prihajali z obema vlakoma. Vrhu tega so prišli mnogi gostje po soški in vipavski cesti ter vse učiteljstvo iz goriške okolice. Takó se je bila torej zbrala v Gorici odlična družba slovenskih šolnikov, da se tu posvetujejo o napredku narodne šole in o koristih svojega stanú.

Zvečer ob 8. uri je imel v „Čitalnici" sejo upravni odbor, ki je rešil notranje društvene zadeve. Potem so se gostje zbrali na vrtu „Grand Hotel Suda". — Drugo jutro ob 7. je bilo že zborovanje delegacije (odposlancev vseh učiteljskih društev): ta rešuje vse društvene zadeve in določa dnevni red občnemu zboru. To se je zgodilo tudi pri tej priliki. Pogovor o izdajanju spisov za mladino, določitev občnega zbora in volitve upravnega odbora in odsekov je pa zbor delegatov odložil, ker ni bilo več časa v to. Ta del dnevnega reda se je dovršil po občnem zboru.

Ob 9. uri so se zbrali pevci in pevke k skupni in edini pevski vaji v „Čitalnico". Ako pomislimo, da so gg. učitelji in učiteljice došli iz vseh krajev *naše mile Slovenije*, moramo se kar čuditi, da so se upali nastopiti pri koncertu po eni sami kratki vaji. — Vse te pevske točke so bile namreč s spremljanjem orkestra. — Ostali dragi nam gostje pa so se med tem časom razšli po mestu, da si ga ogledajo, kajti veliko njih je bilo pri tej priliki prvič v Gorici.

Banket se je vršil na prekrasnem in obširnem vrtu „Grand Hotel Suda": pričel je ob 1 popoldne in je trpel do 3½. S postrežbo so bili udeleženci povsem zadovoljni. — Obeda se je udeležilo okoli 150 oseb, a blizu toliko jih je prišlo še poleg na pivo ali vino, ker so obedovali drugod. Zabava med tovariši in tovarišicami je bila prav presrčna.

Predsednik R i b n i k a r je govoril prvo napitnico. Govoril je o vzajemnosti med duhovščino, učiteljstvom in posvetnim razumništvom. — Gosp. Tomaž J u g (predsednik učiteljska društva za goriški okraj) je napil predsedniku Ribnikarju. — Ta se zahvali in omeni, da „Z a v e z a" bo gotovo krepko napredovala, saj smo ji prižgali danes dve luči, prva dva častna člana, g. ravnatelja mariborskega učiteljišča S c h r e i n e r - j a in urednika N e r a t a. (Živila!) — Kapelan v Št. Petra č. g. Ludovik L á č i n a zahvali predsednika v imenu navzočih gg. duhovnikov in nazdravi napredku slovenskega šolstva ter vzajemnemu delovanju duhovstva in učiteljstva.

— Gosp. Miha N e r a t iz Maribora napije krajnemu odboru za šesto glavnemu zborovanju in njega duši g. ces. svet. Fr. V o d o p i v c u. — Gosp. Luka J e l e n e r iz Šenčurja pri Kranju govori o prijateljih slovenskega *učiteljstva* in napije imenoma navzočemu poslancu dr. Ant. Gregorčiču (živio!) in sploh drugim navzočnim prijateljem, ki so prišli počastit nas k slavnostnemu obedu. — Gosp. ces. svet. Vodopivec napije vsem delavcem na širokem polju slovenskega šolstva. — Gosp. P o r e k a r, nadučitelj na Humu pri Ormožu, napije *navzočim* „rožicam". — Gosp. L. L á č i n a napije vzajemnosti *med* češkim in slovenskim učiteljstvom. — Gosp. Iv. K r a j n i k napije bratski vzajemnosti slov. učiteljstva. — Gosp Armin G r a d i š n i k iz Hrastja na Štaj. napije zavednemu prebivalstvu in razumništvu lepe dežele goriške. — Zaključi g. Iv. L a p a n j e iz Krškega, ki povabi tovariše „nazaj v planinski raj", kjer se v Cerknem postavi spominska plošča našemu rojaku dr. Ant. vit. Močniku.

Vse napitnice so bile oduševljeno sprejete. Reči moramo, da govorniki so vsi izborno rešili nalogo, katero so si postavili.

Ob 4. popoldne je pričelo glavno zborovanje v prostorni telovadnici c. kr. ženskega *učiteljišča*. Tu se je natlačilo okoli 300 učiteljev in učiteljic (zadnjih okoli 50) ter prijateljev šolstva in učiteljstva. To je bil krasen pogled po dvorani. Toliko odličnih slovenskih mož iz cele Slovenije pač še ni bilo zbranih v Gorici!

Žal, da se vsled kratkega časa moramo *omejiti tudi* pri tem poročilu le na nekoliko stavkov.

Predsednik g. R i b n i k a r pozdravi zborovalce. To prekrasno število udeležencev iz vseh slovenskih pokrajin naj priča svetu, da slovensko učiteljstvo *ne ločijo meje*, da ono se zaveda celokupnosti mile domovine. Nad 1500 učiteljev in učiteljic šteje naša „Zaveza" v svojem okrilju in ti vsi se čutimo kot ena družina, navdušeni za napredek slovenske šole in s tem za kulturni napredek slovenskega naroda. Da je bilo mogoče priti do tolikega uspeha na polju ljudske šole, se imamo pač zahvaliti novi šolski postavi in onemu, ki jo je potrdil — presvetlemu našemu vladarju. (Trikratni živio-klici).

Gosp. Tom. J u g predlaga na to, naj se ta izraz slovenskega učiteljstva zabeleži v zapisnik in sporoči brzojavnim potom pred Najvišji prestol.

Predsednik g. R i b n i k a r nadaljuje v svojem nagovoru iz pozdravi prav presrčno vse došle mile goste, prijatelje slovenske šole

in učiteljstva, imenoma pa veleč. g. drž. poslanca dr. Ant. Gregorčiča (živio-klici).

Predsednik učiteljskega društva za goriški okraj g. Tom. Jug pozdravi zborovalce imenom društva in krajnega odbora za šesto glavno skupščino.

Naglaša, da krajne razmere v Gorici niso take, da bi mogli pripraviti milim tovarišem in tovarišicam tak sprejem in takó ugodno bivanje v lepi naši Gorici, kakor smo si želeli; ali odbor je storil po svojih močeh vse, da bi predragi nam gostje odnesli iz Gorice kolikor mogoče ugodne spomine.

Vladni zastopnik baron Winkler pozdravi zborovalce imenom slavne vlade: V čast mi je, da morem to slavno skupščino pozdraviti v imenu visoke vlade. Ni mi treba povdarjati, kakó se vlada prizadeva, podpirati ljudsko šolstvo. Zató jo mora le veseliti, ako se slavno učiteljstvo pogosteje zbira, da se dogovarja in posvetuje, kakó mu je postopati v prospeh šolstva in v korist svojega stanu. Pozdravljam vas tedaj v imenu visoke vlade in se nadejam, da bodo vaša posvetovanja za napredek kolikor šole toliko učiteljskega stanu sadonosno.

Skupščina je sprejela ta pozdrav vladnega zastopnika z oduševiljeni živio-klici:

Gosp. cesarski svetnik Vodopivec pozdravi skupščino v imenu „Goriške Čitalnice“ in povabi navzoče h koncertu, ki bo ob 8. uri v čitalničnih prostorih v čast slovenskemu učiteljstvu, ki se je zbralo danes v naši lepi Gorici od vseh stranij slovenske domovine. (Živio-klici.)

Na to čita tajnik dnevni red, kateri je zjutraj določila seja delegacije (odposlancev vseh v „Zavezi“ združenih učiteljskih društev.)

Prvi poroča gosp. nadučitelj Peter Medvešček iz Opatjega sela o preosnovi čitanih knjig za ljudske šole. Govoril je obširno, zanimivo, prepričevalno. Potem je govoril o istem podmetu, a z drugega stališča, nadučitelj in „Popotnikov“ urednik v Mariboru g. M. Nerat, ki je član štajerske komisije, katera se po nalogu dežel. šol. sveta peča z isto nalogo. Pojašnjeval je nazore, katerih se je oklenila ista komisija. — Ta dva izborna govora itak priobči društveno glasilo „Popotnik“, zató naj dalje ne naštevamo krasnih misli, katere sta nam razvijala.

Na to se je vnela o njiju poročilih kaj obširna razprava. Gosp. Iv. Krajnik iz Podmelca je popolnil poročilo predgovornikov in stavil nekaj predlogov. — Gosp. Fr. Bajt iz Ajdovščine je za realistiške sestavke v berilih in za to, da se taki zgodovinski in zemljepisni sestavki, ki se strogo tičejo posamičnih dežel, dodajo v berila na koncu za vsako pokrajino posebe. — Gosp. Klanjšček je za kratek pregled slovenske književnosti. Gosp. Janko Leban je proti predgovornikovemu predlogu, pač pa je za kratke in jedrnate životopise slavnih slovenskih pisateljev in pesnikov. — Gosp. Ivan Krajnik je za to, da pod vsakim sestavkom bodi pristavljeno pisateljevo ime.

Poročevalec Medvešček konstatuje, da v bitstvu ni razlike med njim in Neratom: obeji poročili se spopolnujeta. Izreče se proti Bajtovim nazorom o realnem pouku, zlasti pa proti dodatkom v berilih, ki bi dokazovali tudi tu razcepljenost slovenskega naroda, a mi hočemo ohraniti in gojiti enotnost in celokupnost. Izreče se proti predlogu g. Klanjščeka in za predloga gg. Lebana in Krajnika.

Poročevalec Nerat se pa izreče proti preveličemu številu životopisov: saj zadošča že pisateljevo ali pesnikovo ime pod sestavkom, a tu ima učitelj priliko, da pove tudi vse, kar je potrebno, o pisatelju in pesniku. — Gosp. Bajt pojašnjuje svoj predlog in pravi, da eno berilo ne more obsegati vseh potrebnih sestavkov za vse slov. pokrajine; zató naj bi se sprejelo le najvažniše, drugo pa v dodatkih za vsako deželo posebe. — Gosp. ravnatelj Ivan Lapanje iz Krškega predlaga, naj se vsi ti predlogi izroče upravnemu odboru, ki naj jih uredi in pošlje štajerski komisiji v uvaževanje. Po daljši razpravi se končno sprejme ta predlog.

Gosp. Iv. Bano govori o potrebi, da učiteljstvo začne resno misliti na podpiranje učiteljskih udov in sirot. Predlaga: nabirajmo pri vsaki priliki za ustanove, katere bo podeljevala „Zaveza“. — Gosp. Peter Medvešček je za konvikt, ki naj bi se ustanovil v Gorici, ker so tu podrebne razmere najugodniše. — Tudi ta dva predloga se izročita upravnemu odboru.

Konečno se sprejme resolucija, s katero se terjajo slovenski zemljevidi za ljudske šole, zlasti zemljevida Avstrije in Evrope.

Predsednik g. Ribnikar zahvali vladnega komisarja za njegov prijazni pozdrav in navzočnost, govornike in poročevalce pa za trezne in stvarno pretresovanje vprašanj, ki so bila postavljena na dnevni red; zahvali vse zborovalce, zlasti pa došle šolske in učiteljske prijatelje — in zaključi zborovanje.

* * *

Na to se je nadaljevala seja delegacije. Gospod Armin Gradišnik iz Hrastnika je poročal v imenu odseka za izdanje knjižnice za mladino. Odsek se je pridno bavil s tem prevažnim uprašanjem in sklenil, da se imá z izdajanjem čim prej pričeti. Stopil je v dogovor z „Goriško tiskarno“ v Gorici, katere lastnik je naš bivši tovariš; tiskar je napravil prav ugodno ponudbo, da hoče skrbeti za redno izhajanje, vsak mesec po en snopič v obliki „Slov. knjižnice“ za ceno 10 kr. snopič. Ako bo izguba, bo trpela tiskarna; ako bo preostanek, se porabi pa za povečanje knjižnice ali sploh v druge „Zavezine“ namene. — Delegacija je sprejela soglasno poročilo in predloge g. Gradišnika.

Navzoči tiskar je še nekoliko pojasnil, kakó misli urediti to knjižnico; sprejel se je z odobravanjem njegov nasvet, naj bi bili vsi snopiči vezani, kar lahko preskrbi za majhno ceno.

Na to so se vršile razne volitve; vsi odbori in odseki so ostali stari, razun nekaj malih prememb. Predsednik g. Ribnikar se je hotel odkrižati predsedniške naloge zaradi bolehnosti, ali se je naposled vendarle udal in ostal še nadalje vrli predsednik dične naše „Zaveze“. Čast in hvala mu! Videl je, koliko zaupanja imajo tovariši vanj; to mu bodi v pogum in vspodbudo pri nadaljnem delovanju v korist narodne šole in našega vzglednega učiteljstva.

* * *

Ob 8. uri je pričel koncert v „Čitalnici“ po sporedu, kateri smo priobčili zadnjič. Močan mešan zbor je vodil g. Ambr. Poniž iz Rihemberga; spremljal ga je goriški orkester. Vse točke so se sponesle nepričakovano dobro, zlasti ako pomislimo, da je zbor imel eno samo poskušnjo in da so vse skladbe prav težke. Občinstvo je zbor viharno pozdravljalo in mu izražalo zasluženo zahvalo in pohvalo.

Gćna Schaup je izborno, dovršeno deklamovala Gregorčičevo „Soči“, a občinstvo jo je odlikovalo z viharno pohvalo, — Gćna Irma Klavžarjeva je tudi izborno dovršila svojo nalogo na glasovirju. Vsa čast ji!

Vsi čitalnični prostori so bili polni; vrhu tega je bil skoro poln gostilniški vrt pod dvorano, kjer so gostje v hladu in pri dobri kapljici najbolje uživali mile glasove naše krasne slovenske pesmi. — Goriški Slovenci so odlično počastili učiteljstvo s prav obilnim dohodom. — Koncert je počastil z dohodom tudi namestniški svetovalec vitez Bosizio, kar je učiteljstvo posebno iz zelene Štajerske jako razveselilo, ker ni vajeno takemu počaščenju.

Po koncertu je zopet vse drlo na krasen vrt „Grand Hotel Suda“, ki se je kmalu napolnil do zadnjega kotiča. Zbralo se je tamkaj nad 400 oseb. — Rihemberški pevci so v enem koncu prav ubrano prepevali, na drugem koncu se je pa ustanovil „krokarski zbor“, kateri je z nenavadno šaljivostjo vodil znani starosta g. Porekar s Huma pri Ormožu. Po resnem delu nekoliko nedolžne zabave pač dobro de človeku!

Na vrtu se je bilo sploh razvilo nenavadno živahno življenje. Tu so si bratje in sestre iz vse slovenske domovine pobratimski stiskali roke, pripovedovali si o stiskah in težavah, katere morajo prestajati v borbi „navzgor“ in „navzdol“ — in tolažili se z boljšo prihodnostjo. Slovenskemu rodoljubu pa se je pri pogledu na to bratsko vzajemnost odličnih sinov in hčera matere Slovenije veselja topilo srce, kajti videlo je v duhu na onem vrtu — združeno Slovenijo. Dá, bila so tam združena srca ljudskih vzgojiteljev iz cele Slovenije, ki se ne strašijo ne truda ne troškov, dasi njih gmotno stanje ni najboljše, da leto za letom manifestujejo vsemu svetu — edinost in složnost vsega slovenskega naroda. Slava takemu učiteljstvu, ki zna takó krasno gojiti misel naše celokupnosti.

Toliko v največji naglici. Nadejamo se, da slovensko učiteljstvo ponese iz Gorice prav takó prijetne spomine, kakoršni ostanejo nam Goričanom, da smo imeli čast in priliko, sprejeti v svoji sredi odposlance našega vzgledno narodnega učiteljstva. Slava mu!

Na delo sedaj, ker resnobni so dnovi,
A delo in trud Vam nebó blagoslovi!

Brzojavke

so došle sledeče:

Bolec. — Zborovalcem „Zaveze“, buditeljem narodne zavesti presrčni: Nazdar

Dr. Aleksij Rojic.

Laški Trg. — Svesti si svojih vzvišenih dolžnostij, delovati za napredek našega naroda, bivamo v duhu z Vami in kličemo svoj presrčni: Nazdar!

Zidar, Belec, Knafličeva, Topolovšak, Cetina.

Kranj. — Bog blagoslovi vaše sklepe in krepi našo slogo. Slava „Zavezi“. Pozdrav vdeležencem.

Luznar.

Vojnik. — Zbranim tovarišem slava! Bog čuvaj „Zavezo!“

Brezovnik.

Št. Jurij ob južni železnici: Prosim kot delegat oprostiti mojo odsotnost, ker sem zadržan radi obiteljskih razmer. Bratimski pozdrav delavcem za narod, napredek naš in našo stanovsko čast. Bog Vas živi!

Kranjec (Slivnica)

Središče (Štaj.) — Za stanovske dolžnosti navdušenemu mi takrat žalibog ni mogoče udeležiti se zborovanja dične naše „Zaveze“. Kličem torej tem potom vsem častitim udeležencem: Bog Vas živi in krepi ter blagoslovi bogato Vaš trud v prid in korist predragi naši mladini in milemu narodu slovenskemu! V duhu z Vami — Vaš tovariš

Kosi.

Bolec. — Da bi nam vsevetela zora boljše bodočnosti! Zatorej naprej pod „Zavezino“ zastavo v blagor in ponos milemu narodu! Bratskim pozdravom:

Bratina, Komac, Mlekuž Ana, Mlekuž Karol, Jelinčič, Miklavič, Dominko, Kavs, Muznik.

Ljubljana. — Živeli zborovalci naše dične „Zaveze“

Slušatelji kmetijskega tečaja v Ljubljani: Ažman, Bartel, Bozja Hiti, Lovsin, Malenšek, Maguzar, Povše, Rupnik, Rus, Skala, Žibert, in Likozar.

Ormož. — Vrlim buditeljem in vzgojiteljem naroda želi najboljših uspehov:

„Ormožka Čitalnica“.

Ljubno. — Izpod veličastne Ojstrice, kličemo vam dragi bratje: „Procvitaj in uspevaj večno naša zaveza!“

Krulek, Kocbek, Jeranko, Rosenstein, Kos, Fischer, Goriup, Pintar, Svetina.

Ormož. — Zborujočim vrlim tovarišem in tovarišicam, katere druži v solnčnej Gorici narodna in stanovska zavest, kliče krepki „Živeli!“

„Učiteljsko društvo ormožkega okraja“.

Domače in razne novice.

Slepa strast človeka navadno takó oslepi, da sam dere v pogubo. To se vidi pri naših zares pomilovanja vrednih „neslogarjih“, ki so v svojih udrihanjih po nas in po vsem, kar je z nami v zvezi, zašli že takó daleč, da ni več resnega človeka, ki bi le količkaj cenil njihovo početje. Ko so v svojih udrihanjih po „Soči“ in njenem uredniku že nebrojnokrat pogreli vsa možna obrekovanja, za katera jih čaka tudi primerno plačilo, so se spravili nad naša dva državna poslanca. Ves slovenski svet občuduje njiju delavnost in vstrajnost, a oni — modrijani — so ju spravili nič manj nego v zvezo s poluradnim „Mattinom“, potem pa so dostavili svoj smešni: „Častitamo“. Kdo naj se ne smeje?

Mi smo priporočili slovenskemu občinstvu našega rojaka g. Jeretiča, ki je ustanovil poleg drugih podjetij tudi propotrebno knjigoveznico; to potrebo smo naglašali že pred štirimi leti. Vrhu tega si je g. J. ustanovil izdelovalnico za šolske pisanke in risanke, da bi tekmoval z laškim izdelovalcem enakega blaga.

Ali glejte jih, tudi tu se neslogarji utikajo umes, udrihajo po „Soči“ in trosijo o g. J. laži, da bi odvrnili od njega slovensko občinstvo. Kaj takega ne moremo trpeti, da se bo z lažjo in pod krinko narodnosti delala rekiama za laško obrtnijo.

Evo dokaz, kakó nepristransko je bilo naše priporočilo. Gospod Jeretič tiska vse svoje knjižice pri Obizziju; tudi letos je tiskal veliko tisoč risank in pisank pri njem — in vendar smo ga mi toplo priporočili! Ali je mogoče zahtevati od nas več nepristranosti?

Ali znanemu Slovencu ni ušeč napredek trgovine in obrtnije g. Jeretiča; on misli, da ima le on pravico do naslova „narodni trgovec“, če tudi prodaja blago svojega laškega soseda. V zvezi je z Lahi, da bi uničil Slovenca.

Kakošnih pripomočkov se ti ljudje poslužujejo, da bi škodovali g. J., naj dokazuje ta slučaj:

V znanem mašilcu so že nebrojnokrat obkladali g. J. s pridevkom „renegat“. Njegov tovariš v obrti se pa prizadeva na svojih potovanjih po deželi na vso moč, da bi ga pri učiteljstvu očrnil kot človeka, ki je izdal svoj narod.

Ali čujte smolo! Kdor vzame v roko letošnji „Jahresbericht“ goriške gimnazije, dobi na 75 str. Jeretičevega sina Albina v I. B. razredu, torej v slovenskem oddelku. Malo dalje pa dobi v II. A. in III. A. razredu Obizzijeva sina Eneja in Gracijana, a ta dva oddelka sta **italijanska**. Sinova tega širokoustnega slovenskega „radikalca“ sta torej vpisana na gimnaziji kot Italijana, a g. Jeretiča, ki ima sina na istem, zavodu proglaša isti mož za renegata.

Sram nas je, da smo morali proglasiti to okolnost, ali slovenski svet naj vé, kakošnim obrekovanjam so izpostavljeni naši rojaki, ki se pošteno trudijo za svoj obstanek in ki se prizadevajo, pošteno postrezati svojim odjemnikom.

Toliko se nam je zdelo potrebno, pojasniti svojim čitateljem. V nadaljno polemiko, v kolikor zadeva nas samih, se pa ne spuščamo, ker hočemo ostati dosledni svoji obljubi. Za žaljenja naše časti in našega poštenja se bomo itak menili na pristojnem mestu. — Vsakemu človekoljubu se smilijo nedolžne rodbine, ki morajo tudi trpeti zaradi takih izbruhov slepe strasti. Ali mi ne moremo pomagati, kajti žaljenja in obrekovanja segajo takó daleč, da zahtevajo odločen odpor in plačilo, a žaljeni časti popolno zadoščenje.

Volaričeve „Slovenske pesmi za moški zbor, Op. 10“. — Opozarjamo zopet sl. občinstvo na to najnovejše delo našega domačega skladatelja, kojega skladbe so se prikupile in razširile po vsem slovenskem svetu. Naj bi ljubitelji in gojitelji naše pesmi pridno kupovali to zbirko, da bi nas g. skladatelj čim preje zopet oradostil s kakim drugim delom. Čujemo, da namerava v kratkem izdati prepotrebno „Cerkveno pesmarico za šolsko mladino“. Ta bi bila jako primerna, naj bi le kaj kmalu razgledala beli svet. — — „Sl. pesmi“ se naročujejo pri skladatelju v Devinu na Goriškem, zvezek po 85 kr.

Iz Kobarida. — Tudi letos je naša „Čitalnica“ priredila 12. t. m. lepo veselico. Občinstvo je željno pričakovalo tega dne, vse se je zanimalo za „Besedo“, saj je bilo pričakovati res lepega večera, kajti spored je bil jako zanimiv. Odkar so pri nas take veselice postale redkejše, zato pa privabljo toliko več poslušalcev. Ker je bilo onega dne tudi lepo vreme, — dežja imamo tu vsaki dan — došlo je tudi od sosednih krajev mnogo gostov, med njimi posebno dosti Tolmincev. Videli smo tu več g. uradnikov, kar nas še posebno veseli. — V g. Juretičevem lepo okičanem prostoru na dvorišči nabralo se je toliko občinstva, kakor nikoli prej pri kaki veselici. Bili smo pa tudi zadovoljni z vsemi točkami; želeti bi bilo le, da se v prihodnje ne predstavljati dve igri, kajti beseda je končala šele ob enajstih. Moški, kakor mešani zbori so bili tako točno peti, da so morali vse ponavljati.

Lepo število pevcev in pevk nas je kar očaralo z lepim petjem. Osobito pa je ugajal ženski zbor „Slovenskim mladenkam“, kojega so g. učitelji spremljevali z orkestrom. Orkester je bil za nas nekaj navadnega, tu se vidi, kaj vse zamorejo naši vrli učitelji izvesti, ako imajo voljo in — vodjo. Tudi venček za gosli, flavt in harmonij je ugajal, moral se je ponavljati. Glasbeni del veselice se je jako posrečil, dasi so bile skladbe precej težavne, izvedli so jih povoljno. G. Šlunder je deklamovala Gregorčičevo „Rabeljsko jezero“ z občutkom, žal da je govorila nekoliko pretiho. No, pa na prostem se glas izgublja, zato ji to odpuščamo. Omeniti pa moramo, da se je ravno ona veliko trudila, da se je veselica tako častno izvršila. Sploh pa opazujemo, da se naše gospice zanimajo za društveno življenje ter rade delujejo za našo Čitalnico. Hvala jim! — Obe igri „Klobuk“ in „Eno uro doktor“ ste bili v spretnih rokah.

Vzbujali sta mnogo smeha, osobito naš Ivanc je kar rojen za šaljivca. Dasi ste bili gospici Mašera in Golja prvič na odru, igrali sta dobro, — a tudi g. učiteljici moramo pohvaliti. Vidi se, da imamo tu spretne igralce in igralke, — le vrlo naprej! — Po dovršenem vsporedu plesala je mladina nekaj ur, drugi pa smo ob mizah kojo uganili in zapeli ter se v prijateljskih pogovorih radovali. Naša Čitalnica je s to veselico tudi letos pokazala, da še živi in da še vedno privabi k svojim veselicam mnogo ljudi. V prvi vrsti gre hvala za to našemu učiteljstvu, ki je vsled tega tudi priljubljeno občinstvu. G. A. Miklavič ne pusti „spati“, ampak se trudi ohraniti Čitalnici nekedanjo slavo. Slava mu! —

Od beneške meje. — Čital sem v eni zadnjih številk Vašega cenjenega lista o pokojnih duhovnikih Pavša. V resnici, vsak zaveden Slovenec mora obžalovati tužno Benečijo, ki je zgubila te biscre. Dodati pa imam opazko o kaplanih v Prapotnem.

Prapotno je na Italijanskem, kjer je mnogo Furlanov, a vendar propoveduje g. župnik Rieppi vsako drugo nedeljo v slovenskem jeziku. Prosil je tudi škofa v Vidmu, naj mu pošlje kakega kaplana Slovenca.

Dobili so tudi v resnici (po smrti kaplana Pavša) Slovenca, a ta je obolel ter moral opustiti to službo. Zdravi se še sedaj in sicer doma. Videmsko semenišče pa ni imelo drugega Slovenca za Prapotno, vsled tega morali so poslati Laha. Ta pa ni razumel niti črkice slovenskega jezika. Preteklo pa je že nekoliko mesecev, odkar se pri meni uči naš jezik.

Da bi se bolje izvežbal, dobil mu je g. župnik deklo, oziroma kuharico, ki nima niti pojma o italjanščini ali furlanskem narečju.

Kolikor poznam tega g. kaplana, kaže veliko veselje in ljubezen do našega jezika in naroda.

Vsled tega upamo, da v Prapotnem vendar ne bode toliko slabo za naše brate v tužnej Benečiji.

Ta pa zná. — Neki učen „Slovenčev“ dopisnik z Goriškega piše. Čujte, kaj: Goriška „Soča“ popisala je natančno volilni shod v Bovcu. Meni se zdi, da glavni namen „vestnega časnikarskega poročila“ je bil, gospoda

kurata v Soči svetu v zasmeh postaviti. Jaz menim, da imenovani list ni mogel gospoda kurata bolj počastiti, kakor ga je s popisom volilnega shoda. Čemu volilne shode sklicavati, če ni dovoljeno svojega mnenja izraziti? Poslanec mora biti pripravljen na vse".

Tudi mi pravimo, da vsak volilec ima pravico, izraziti svoje mnenje in tudi kritikovati poslance, ali — in za to gre tukaj — **dostojno**. Ako si pa kdo dovoli take brezobraznosti, kakor naš dragi prijatelj v Soči, potem mora tudi „Slovenčev" dopisnik priznati pravico volilcem, da ga izobčijo iz olikane družbe volilcev med katero ne spada. — Dvomimo jako, da se je č. g. Karol počastil s svojim vedenjem pri volilnem shodu. Dopisnik „Slovenčev" ima pač čudne pojme o časti!

Vabilo k Cigaletovi slavnosti, ki bode v nedeljo, dne 26. avgusta l. 1894. v Črnem Vrhu nad Idrijo. Vspored: 1. O ½ 10. uri sprejem gostov v Črnem Vrhu. 2. Ob 10. uri slovesna sv. maša. 3. O ½ 12. uri slavnostno odkritje M. Cigaletovega spomenika v Črnem Vrhu. A. D. Jenko: „Slovenska himna" (Molitev), poje moški zbor idrijske čitalnice. B. „Slavnostni govor", govori dr. A. Ferjančič, predsednik društva „Pravnik" itd. C. A. Nedved: „Domovina mili kraj", poje moški zbor. D. L. Belar: „Rojakom", poje moški zbor. 4 O ½1. uri skupni obed. 5. O ½4. uri izlet v Lome do rojstvene hiše M. Cigaletove, kjer se bo po primernem nagovoru odkrila spominska plošča. Odbor za Cigaletov spominek.

Kolikor je odboru znano, kaže se veliko zanimanje za to slavnost in se je nadjati obilo gostov. Zatorej najuljudneje prosimo sl. društva in p. n. č. domorodce, ki mislijo priti k slavnosti, da bi nam to sporočili. Č. goste, ki se hočejo udeležiti skupnega obeda, prosimo, naj pošljejo „Odboru za Cigaletov spominek" dotični znesek 80 kr. Za sl. udeležence iz Ljubljane, ki se nam oglase in pridejo v Logatec s poštnim vlakom ob 6·13 zj., bodo pripravljeni vozovi.

Ganz seid. bedruckte Foulards 85 kr. bis **fl. 3.68** p. Met. — (ca. 450 versch. Disposit). — sowie **schwarze, weisse** und **farbige** Seidenstoffe von **45 kr.** bis **fl. 11.65** per Meter — glatt, gestreift, karrirt, gemustert, Damaste etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.) porto- und zollfrei. Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz. **Seiden-Fabrik G. Henneberg** (k. u. k. Hoff.), **Zürich.** 2

Štev. 2851.

Razpis

Na petrazredni privatni ljudski šoli, družbe sv. Cirila in Metoda s pravico javnosti pri sv. Jakobu v Trstu je popolniti učiteljevo mesto z letno plačo 500 gld. in stanarino 60 gld. proti polletni obestranski odpovedi. Prošnje je do 31. avgusta 1884 l. vlagati pri podpisanem vodstvu.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani dne 13. avgusta 1894.

Svojo veliko zalogo

olja iz oliv

priporoča

Enrico qm. Carlo Gortan,

Via Caserma 4, Trst [naspr. pivarni Pilsen

Štev. 249
Op.

Razglas.

Naznanja se, da

javna dražba

zastavil II. četrtleta t. j. mesecev **aprila, maja in junija 1893.** začne v **ponedeljek, dné 10. septembra 1894.** ter se bo nadaljevala naslednje četrtke in ponedeljke.

Od ravnateljstva zastavljavnice
in ž njo združene hranilnice.

V Gorici, dne 8. avgusta 1894.

2 zlate 13 srebrnih medalj. | 9 častnih in priznalnih diplom.

Kwizde

Korneuburški

redilni prašeh za živino

in sicer za konje, rogato živino in ovce.

Cena škatljici 70 kr., pol škat. 35 kr.

Rabi se 40 let sem v mnogih hlevih, če živina ne žre ali če ima slabo prebavo, da se zboljša mleko in se pomnoži mlečnost krav.

Pazi naj se na gorenjo varstveno znamko in zahteva naj se izrecno Kwizde redilni prašek za živino.

Glavna zaloga
Fran J Kwizda
c. in kr. avstro-ogerski in kraljevsko romunski dvorni založnik.

Dobiva se pristen v vseh lekarnah in drogerijah avstro-ogerske.

kr. olk. v Korneuburgu pri Dunaji.

Vozni listi in tovorni listi v

Ameriko.

Kraljevski belgijski poštni parobrod

„Red Stearn Linie" iz **Antverpena**

direktno v

New Jork & Philadelfijo

koncesijonovana črta, od c. kr. avstrijske vlade! Na uprašanja odgovarja točno: koncesijovan zastop

„Red Star Linie"

na DUNAJU, IV Weyringergasse 17

ali pri

JOSIP-U STRASSER-J-U

Statbureau & commerzieller Correspondent der k. k. Staatsbahnen in **Innsbruck**

Išče učenca

Martin Richter,

trgovsko vrtnarstvo in sadna drevesnica v Št. Petru pri Gorici.

Zaloga oglja!

Zdoli podpisani prodajam oglje iz lesa zraven gostilne „PRI LIZI" v Kapucinski ulici št. 11 v Gorici.

Jožef Valetič.

Poštna odpraviteljica

dvajset let stara, s prav dobrimi sprčali, išče službe s 1. sept. t. l. Kdo je ta, pové uredništvo „Soče".

Mladenič išče službo,

kot natakar, v prodajalnico ali kak hôtel za snažilca ali za voznika. Naslov se izve v „Goriški tiskarni."

Franjo Stolfa

urarski mojster v Komnu št. 162.

izdeluje stolpne ure po najniže mogočih cenah. Navijajo se poljubno vsakih 26 ali 36 ur, pa tudi 8 do 25 dnij in 6 mesecev. Za delo jamči 3 do 5 let. Priporoča se preč. duhovščini in slavnim občinskim predstojništvom, da bi se obračali v slučaju potrebe do njega.

Naravne mineralne vode iz raznih studencev.

Kemični, farmacevtični in drogerijski izdelki najbolj čislane domače in tuje zdravilske posebnosti.

Ribje olje, naravno in izvrstno, prijetnega okusa in kemično čisto.

Ribje olje z železom ali železnim jodom.

Najčistejše žveplenokislo apno c. kr. kmetijske šole v Gorici za vinarsko rabo.

Zdravila za živino, konjski cvet, konjski prašek, goveji prašek.

Homeopatična zdravila.

prodaja novoustanovljena lekarna

PIVO!

Tržaška eksportna pivovarnica v Senožečah (pri Divači) otvori za Gorico in okolico v ulici

Via Morelli št. 12

zalogo piva in priporoča cenjenemu p. t. občinstvu svoja izvrstna dobro uležana piva v sodih po ¼, ½, ¾ hekti, istotako tudi v steklenicah po ½ litra.

Hitro postrežbo zagotavlja

z vsem spoštovanjem
udani

Gustav Scholz
zastopnik

Namizni raki

najizbornije plemenite vrste, vsak dan nalovljeni in v poštnih koških franko s povzetjem razpošiljani pod jamstvom,

da pridejo živi na mesto.

110 Suppen	po 2·75 gld.
80 Mittel Tafel	„ 3·25 „
60 Riesen z debelima klešama	„ 4·— „
40 Solo-Riesen	„ 5·— „
32 Hoch-Solo-Riesen, čudovite živali,	„ 6·— „

F. Schapira,
Krebse-Export in Stanislav N. 572.

Najslastnejša in najzdravejša pijača v poletni dobi je koncentrovan

sirup Tamarindov

poseben izdelek lekarne

Cristofoletti v Gorici.

Cena steklenici **40** kr.

Svetovno ime so si pridobili moji

Goldin-prstani

kos samo po 1 gld. 50 kr.

Te prstane od zlatih niti strokovnjaki ne morejo razločevati in so moderno-elegantno napravljeni.

Moji goldin-prstani ostanejo vedno jednaki, za kar jaz pismeno 5 let jamčim

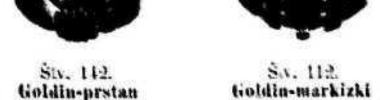

Štv. 142. **Goldin-prstan** z imitovanim brilantom **gld. 1·50**

Štv. 112. **Goldin-markizki** prstan s kamenom **gld. 1·50**

Štv. 67. **Goldin-pečatni prstan** z imit. ametistom **gld. 1·50**

Štv. 117. **Goldin-lord-prstan** z kamenom **gld. 1·50**

Goldin-poročni prstani komad gld. 1·20

Za mero prsta zadostuje poslati izrezek papirja. Ilustrovani ceniki brezplačno in franko.

Alfred Fischer, Dunaj I. Adlergasse 12.

Pošilja se proti povzetju ali proti plačilu naprej.

!! Važno za gospodarstvo in vrtnarstvo!!

!! Brzojavka !!

Kmetijski stroji, vinske stiskalnice in orodja iz tovarne **Berthold Kraus v Pragi.**

Zaloga na ogled: v Gorici na Travniku št. 16. znotraj pri

Frideriku Primas-u & C°

Važno naznanilo!!!

Za jesenski čas!

Večje število sadnih dreves, najfinejše namizno sadje, visoka ali srednja debla, piramide, kordoni, itd. priporoča podpisanec iz svoje pri Gorici ležeče drevesnice.

Častito občinstvo se posebno opozarjam na popolno brezmadežnost za prodajo namenjenih dreves.

Vsled mnogne preiskave moje drevesnice morem zagotoviti, da je povsem izključena nevarnost zatrositve trtne uši.

Dalje priporočata moja ponovno odlikovana skupno dvakrat cvetočih klinčkov (Remontant-Nelke) le najboljše zimske vrste.

Kataloge pošilja vedno poštnine prosto.

Št. Peter pri Gorici.

Martin Richter,
[illegible]

Teodor Slabanja

srebrar V GORICI Görz ulica. Morelli 17

se priporoča [illegible] **monštranc, kelihov,** [illegible]

[illegible]

Za trgovce in krošnjarje!

Najboljše in najcenejše kupovališče za vse vrste moške in ženske nogavice, Jägerjevo perilo, robce itd. v tovarniški zalogi

Jos. Mandl, Dunaj

I. Schwertgasse 3 (bei Wipplingerstrasse 18)

Najtočnija razpošiljater po železnici in pošti na vse strani.

Anton Potatzky

v Raštelju štv. 7 v Gorici

prodajalnica drobnega in nürnberškega blaga

na drobno in na debelo.

Jedino

in najcenejše kupovališče.

Posebna zaloga

za kupovalce in razprodajalce na deželi, za krošnjarje in cunjarje.

Največja zaloga

čevljarskih, krojaških, pisarskih, popotovalnih in kadilnih potrebščin.

Zimska obuvala.

Vozički in stoli na kolesih za otroke.

Strune za godala.

Posebnost: Semena za zelenjavo in trave. Prosim dobro paziti na naslov:

Na sredi Raštelja štv. 7.

Hiša na prodaj

v Tolminu

blizu sodnije, pošte in cerkve. Obsega dve stanovanji veliko dvorišče z vinsko trto, velik vrt s sadnim drevjem, novo podzemeljsko klet; — krasen razgled proti Soči, Volčam in po ostali okolici. Proda se po nizki ceni. Zadnji kup se izvé pri lastnici gospej Tereziji Hvala iz Kajire, sedaj na letovišču v Tolminu.

Izdaatelj in odgovorni urednik A. Gabršček.

Tiska „Goriška tiskarna" A. Gabršček v Gorici.

Tečaj II. V Gorici, 17. avgusta 1894. Št. 17.

„Primorec“ izhaja vsakih štirinajst dnij kot priloga **„Soči“ brezplačno;** drugače stane po pošti ali na dom pošiljan za celo leto **80 kr.;** za tuje države več poštni stroški. **„Soča“** z **„Gosp. Listom“** in **„Primorcem“** stane na leto 4 gld 40 kr. — Uredništvo in upravništvo je v Tržni ulici (Mercato) 12. II.

Primorec

Domači oglasi sprejemajo se le iz národnih krogov. Plačujejo se: za šesterostopno petit-vrsto enkrat 5 kr., dvakrat 9 kr., trikrat 12 kr., večkrat po pogodbi. Vsa plačila vrše se naprej. — Posamične številke se prodajajo po 2 kr. — Rokopisi se ne vračajo.

Kmetijske razmere na Kanalskem. —

(Govori pri vodilnem shodu v Kanalu g. Mihe Zega nadž. v Kanalu.

(Konec.

II. Sadjarstvo.

Jako važen predmet, ki je pred leti primanjkal kranjske dežele splošni blagostanji, je sadjarstvo, ki se pa dandanes skoro ne izplača, tako, da je kmetovalci polagoma opustiše, ako jim ne bode od kje pomoči. Krivda temu je nerazmerno nizka cena, ki je nastala morebiti vsled splošne manjše porabe sadja ali pa vsled zveze sadnih veletržcev; temu se pridružuje pa tudi razno bolezni sadjevnih, ki zahtevajo pravilno in mnogo truda, bolezni lažja, visoka cena lažja, ki prinaša od tod, da bode vsak redilo več sadjevnjak, nego sma bastnega lažja.

III. Vinarstvo in sadjarstvo.

Kakor sliši, naši starejši bivši gospodarji vinskih in drugih posebnih pred 100 leti, tedaj se jim zaukaz ni veselja, pa kaj da se ne, saj nas bila bo leta, ko se je pa naši bivši vodilni tako rekoč „mleko in med“! Davačin in bolo skoro nikakih, a razveli dve bližnji v odnosu, kakor se je sami želeli, vrli tega pa so jih obiskovali kupci od vseh strani; in četudi so prodali vino in druge pridelke skoro zastonj, in jim tako kmalu zmanjkalo ne denarja ne sinarnih pesto in tudi bilo je! Tedaj časi so se polagoma spremenili in sreča kolo se je zavrtelo na drugo stran. Ko je trtna bolezen bila izvršila blagim Bacchanom in drugim si zelenim predmet, prišla so razdirajoča zvoljati leta, dokler jim nisu zaprle zopet vrata; ko se je pa pri nas pokazala tista huda moka na grozdju, ki je bila za letom vedno hudi kratila predmet našim trtam, dokler ga ni popolnoma uničila. Tedaj prvotnogi, skoro bi rekel vsi, nosi bolečo radosna vedeli o zvoljni, marsvo metali so vse krivdo je na — Boga. Drugovi je škoda že izpametovala bude, pri nas sme, žalibog, se le v začetku poboljšanja, in ce tudi sme v zadnjem času zelo napredovali, manjka nam vendar za nas vinske in sadni predmet kupcev, kaji drugi so nas prehiteli v napredku in potegnili jih na svoje stran. Tako se nam vsem prepati, da moramo vse obilne vinske, posebno pa sadne predmete prodati za slepo cenu.

Gospodje poslanci! Gotovo je vsakemu se v živem spominu zadnja „Kmetijska in gozdarska razstava“ v Gorici. Te razstave udeležili so se nekaj tudi posestniki s Kanalskega zasebno, a jaz in moja gg. tovariši priredili smo pa skupno razstavo kanalskih pridelkov: grozdja, sadja, raznih kmetijskih predmetov — in za kuriozitete jako okusno figo, dozorelo vrh Kolkega hrbta. In kaka je bila ta zbirka! Jasno je bilo spoznati iz nje, kako mnogovrstnega sadja — in najkrasnejšega — rodi naš okraj: kajti razstavili smo bili nad 100 vrst jabolk in nad 80 vrst hrušek, grozdja pa vseh vrst, kar ga trta rodi pri nas. Ko je potem določenega dne obiskal razstavo njen pokrovitelj, Njegova c. in kr. Visokost prejasni nadvojvoda Karol Ludovik, predstavil mu je našo zbirko podpredsednik razstavnega odbora, g. Ivan Bolič, z besedami: „Vaša cesarska in kraljevska Visokost! To je sadje iz kanalskega okraja, kteri je božja previdnost nalašč ustvarila za sadjerejo!“

Minila je razstava, vrnili smo se zadovoljni na svoj dom, kajti kanalsko sadje, in posebno tudi naša zbirka, bilo je odlikovano. Marsikdo je pričakoval, da bodo zdaj razni kupci iz prijaznih dežel, ki so si gotovo ogledali naše odlikovano sadje, kar vreli v naše dvorišče, pa — zmotil se je hudo, ostalo je vse pri starem. Neki veletržec s sadjem mi je odpovedal: „Res, krasno in izvrstno sadje rodi Vaš okraj! Toda, ako želite prodati kupce v deželo, morate se vse vaši posestniki poprijeti mnogo sadjereje, in gojiti ne smete samo bližnje različnih vrst sadja, ampak malo vsi vrste zelo, te naj bodo povsem izvrstne in te gojite tako, da jih predlagate v velikih množinah — sicer vagoni in kupcev se vam ne bodo mudili!“

Častiti volilci in posestniki! Iz rečenega lahko razvidite, da čaka naše lepo dolinco sjajna prihodnost; ne hodite torej po svetu iskat kruha, ampak obdelujte krasno domačo grudo z ljubeznijo in veseljem, kajti to znaše Ameriko! Ker pa je vsak posameznik, in naj si bode se tako premožen in imovit, preslabek in nezmožen, da bi vse to izvršil sam, združite se in skupno lotite se pogumno in zaupljivo dela, sej, delate edino le za svoj blagor in za blagor svojih otrok, in pomnite, da kdor si pomaga sam, temu pomaga tudi Bog! Sicer pa pošlatno dal nam je mnogo upanja, da dobimo toliko zaželjeno železnico. Skrbite torej, da vas najde železnica, kedar predstra, pripravljene: kajti železnica sama vam ne prinese blagostanja. Ako bodete pa le s strani gledali, tedaj vam lahko nastane gorje: kajti z železnico pridejo v deželo bistri ptiči, prihaja tudi Židje: ti bi vam utegnili pokupiti vašo zemljo in oni bodo potem vasi gospodarji in vi njih hlapci na lastni zemlji! Zatorej vas pa vabim, častiti posestniki, pristopite vsi k našemu „vinarskemu in sadjarskemu društvu“, katero ustanovimo tu v Kanalu za svoj okraj. Tam se bodemo skupno posvetovali in z združnimi močmi delali za svoje skupno blagostanje! (Dobro! Živio!)

Goriške novice.

„Slogini“ zavodi se morajo zopet pomnožiti z novim šolskim letom. Otrok je čedalje več; že zdaj je učencev in učenk za **šest** šolskih razredov. — Odbor je uvaževal to okolnost in šolo razširil še za en razred, da bo zanaprej **šest** razredov. Pa porekó, da v Gorici ni Slovencev! — Tudi nova učiteljska moč je že pridobljena, namreč g.ca Irma **Klavžarjeva**, ki je službovala eno leto v St. Andrežu v popolno zadovoljnost svojih predstojnikov. — „Slogini“ zavodi štejejo že doslej enega učitelja-voditelja, pet učiteljic, dve vrtnarici in eno suplentinjo, torej v vsem skupaj **devet** oseb. To je že lepo število, ki dela društvu čast. In vendar se dobe ljudje, ki se drznejo jezik stegovati proti temu društvu! Naj pokažejo kako drugo dalеč na okrog, ki bi se moglo ponašati s toliko delavnostjo! — V kratkem bomo mogli naznanati še neko drugo prav veselo novico iz tega društva.

Nadaljevalna šola za obrtne učence. — Znan je boj za tako slovensko šolo v zadnjem zasedanju deželnega zbora goriškega. Lahi nam je ne privoščijo, dasi jo oni imajo že od l. 1885, in dobivajo od države, dežele in kopečjske zbornice po 1000 gld. za njeno vzdržavanje. Ali politično društvo „Sloga“, ko je sprejelo to uprašanje, se ni dalo oplašati; sklenilo je, napeti vse svoje moči, da bi šola že delovala ob prihodnjem zasedanju deželnega zbora, da ne bodo mogli zopet reči, saj o potrebi take šole ni še nikakega dokaza itd. Društvo „Sloga“ je sestavilo načrte in urnike za tako šolo ter podalo ministerstvu prošnjo za dovoljenje. Čujemo, da s prihodnjim šolskim letom utegne šola že začeti poslovati. Prostore dobi v novem poslopju „Slogini“ zavodov; vsa potrebna oprava je že naročena. — S to šolo je naredila „Sloga“ velik korak naprej v življenju goriških Slovencev.

Čč. oo. kapucini so tudi prišli v zamero pri goriških židih, ki se zbirajo za krvoneso uredniico našega brata v Paternoljevi tiskarni. Naravno, židje niso bili kapucinom se nikoli prijazni! — A čemu so se spravljali v zadnjih dneh v „Corrieru“ na naše čč. oo. kapucine? Evo: zató, ker delé kruh naše sv. vere enako Slovencem, kakor Italijanom. Židje bi hoteli, da bi Slovenci tudi v cerkvi bili povsem brezpravni, potem bi celo hvalili naše duhovnike in redovnike! Za svoje napade na oo. kapucine so si izbrali krinko neke gospe, ki je strahovito žaljena v svojem verskem čustvu, ker — se Slovencem ne godi nikaka krivica v kapucinski cerkvi. Ali čč. oo. kapucini so vzvišeni nad židovsko jezo in bodo, kakor doslej, delovali tudi zanaprej. — Italijani se nimajo pritoževati v nikakem pogledu, ker v goriških cerkvah se ima do njih razmerno veliko več obzira nego zasluži njih število obiskovalcev. V tem pogledu se strinjamo z dopisnikom v „Primorskem Listu“.

Boj za ljudsko šolo. — Čuje se, da ministerstvo je že odklonilo utok mestnega zastopa goriškega proti sklepu deželnega šolskega svéta, ki je naložil mestnemu šolskemu světu, da mora ustanoviti štirirazredno slovensko ljudsko šolo v Gorici. Skoro ne verujemo, da bi ministerstvo takó hitro rešilo to zadevo! — Ali tudi v tem slučaju letos še ne bo slovenske šole, ker naši mestni očetje pojdejo dalje do upravnega sodišča. — Nekega dné se bomo morali spraviti na te naše prijatelje v mestni hiši ter povedati, na katere slovenske groše posebno škili ta ali oni, da se bodo naši ljudje znali po tem ravnati.

Dostavek: Doznali smo iz gotovega vira, da z Dunaja ni še prišla nikaka rešitev, ker to skoro tudi ni mogoče, kajti vsa pisma so bila odposlana tjekaj še le pred kakimi osmimi dnevi. Vseh pisem, imenikov, zapisnikov itd. v tej zadevi se je pa nabralo strahovito veliko. — Ali neki drug glas je oplašil naše skrbne mestne očete, da so sklenili, naj gresta župan dr. Venuti in še en član mestnega šolskega svéta na Dunaj, da ondi še ustno pojasnita utok mestnega zastopa proti slovenski šoli.

Govorica ali resnica? — Lani smo ponatisnili utoke, katere sta podala visokor. g. grof Alfred Coronini in naš urednik proti nepotrebnemu razširjevanju laških šol, ko za potrebne slovenske niso hoteli imeti denarja. Deželni šolski svét je ugodil utokom in razveljavil sklepe mestnega zastopa. Tudi letos je sklenil mestni šolski svét, naj se razširijo nekatere šole, a deželni šolski svét je spoznal tako razširjenje za nepotrebno in ga je zató bajé prepovedal. — Prav takó! Ako imajo toliko denarja, naj pohité z ustanovitvijo slovenske šole!

Slučaj, ki ni slučaj! — Novi mestni župan dr. Venuti je nosil pri slavnostnem umeščenju naprsno iglo iz biserjev, ki ima podobo peterorogate italijanske zvezde. Tudi na županovi sliki, katero je dan pozneje prinesel „Corriere“, nosi Venuti to laško zvezdo. — Pomenljivo, kaj ne?! No, ako so taki „slučaji“ po godu znanim merodajnim krogom, zakaj naj bi se mi Slovenci jezili zaradi njih? To bi bilo nespametno! — Največ zasluг za Venutijevo potrjenje ima bajé deželni glavar prevzv. g. grof Franc Coronini!!

Irredente ni! — Takó govoré na Dunaju nekateri njeni zaščitniki. Ne vemo, ali taki možjé čitajo irredentovsko glasilo „Eco dell' Alpi Giulia“. Gotovo bi jim šli lasjé po koncu, ako imajo le še trohico avstrijskega čuta in spoštovanja do habsburške vladarske hiše! Ta list se sam norčuje z zagovorniki irredentizma in protestuje proti temu, da ga skušajo zatajiti. Dopisniki iz Gorice so posebno glasni in drzni! — Pravijo, da zadnjo številko tega lista so pribili na vrata Coroninijevega gradiča v Št. Petru. Kaj so hoteli dokazati s tem, je jasno. In vendar: Irredente ni! Prosit!

Novo poslopje za pošte in brzojav hoče sezidati tvrdka Jakob Marizza v Gorici nasproti gledališča. Podrla bi sedanje slabo poslopje in sezidala palačo po novodobnih zahtevah. V ta namen se vršé pogajanja.

Mestni daci v Gorici se kmalu zopet oddajo na javni dražbi. Za nje se boste poganjali dve italijanski tvrdki, prva iz Milana, druga iz Tolmezza. Ta bi bila lepa, da bi Lahi nosili naš denar tje čez mejo! Ali ga še ne nosijo dosti?

Tatovi so se zopet pokazali v Gorici: zadnje dni so izvršili več prav drznih tatvin. Vlomili so tudi v hišo prof. Čebularja. Jeden uzmovič je znan oblastijam, a ga ne morejo najti. Pride, vidi, zgrabi in — gre, redarji pa ostanejo z dolgim nosom, kakor se pravi.

Naši domobranci so se zbrali v torek v Gorici, kjer ostanejo kakih 10 dnij. Potem pa pojdejo k skupnim vajam na Notranjsko.

Gad je pičil v Mirnu 9 letnega dečka čevljarja Marušiča, ko je pasel kravo v Dolu. Hitra pomoč ga je rešila smrti.

Nov davek. — Naši skrbni mestni očetje v Gorici so sklenili, da je treba razširiti nekatere laške šole, dasi pride na vsak dosedanji razred komaj po 10 otrok. S takim razširjenjem bi pa nastali novi stroški, katere naj bi pokrili z davkom na — dvokolesa ali velocipede. Tak predlog je stavil dr. Marani v zadnji seji mestnega starašinstva. Ta predlog bo zdaj premleval finančni odsek, potem ga sprejme mestni zastop in ga predložijo v odobrenje deželnemu zboru. — Ako bi se uvel davek na dvokolesa v namen, da bi se razbremenili drugi davkoplačevalci, ne rekli bi ničesar; ali da bodo kolesarji vzdrževali nepotrebne laške šole v Gorici — tega pa že ne!

Novi goriški župan dr. Venuti je predsedoval danes tedem prvé seji mestnega zastopa. Seja se je vršila v veliki mestni dvorani, ker so najbrže mislili, da pride poslušat govore gledat in poslušat, kakó prične novi župan izvrševati svojo čast in uživati moč. Ali dvorana je bila prazna! — Dr. Venuti se je spominjal nesrečne smrti nadvojvode Viljema in šavil njegove vrline. Kaj poreče k temu prihodnja „Eco dell' Alpi Giulia“?

Novi pokriti trg na prostoru, kjer je bila razstava, bo pologoma vendarle dogotovljen, kar bo v čast goriškemu mestu. Mestni zastopnik Salvaterra se je pritoževal v zadnji seji, da delo prepočasi napreduje.

Kreuzberški vodovod. — Poročali smo, da visokor. g. grof Alfred Coronini je ponudil mestnemu zastopu mirno rešitev preporne zadeve, da novo odkrita studenca razdeli med mesto in kromberško občino; grof C. naredi potem na svoje stroške vodovod do kromberške cerkve. — Upajmo, da taka poravnava se bo dala doseči, ker tudi mestni zastop se je že naveličal večnemu pravdanju, že tudi se toži z novci goriških davkoplačevalcev. Ako se to zgodi, dobimo Goričani vendar nekoliko več vode, kajti doslej smo pravi reveži v tem pogledu. Tožba stari vodovod treba popraviti!

V obrambo učiteljic. — Naš dopisnik iz Renč je pokaral tamošnji učiteljici, ker govorite laški med seboj. Neki drug dopisnik iz Trsta je na to povedal, da se je njegova dekla naučila „il canto del cucu“ od neke druge slovenske učiteljice pod Čavnom. — Na to smo prejeli dva dopisa: enega iz Brja, drugega iz Kamenj. Prvi zagovarja rensko učiteljico g.ično S., češ, da je sicer bila laški vzgojena, ali pozneje je spoznala, da je Slovenka, da je celó nabirala za „Slogine“ zavode itd. Mogoče! To bi bilo prav lepo od g.ične S., ali dopisnik iz Renč je vendarle prav imel. Laščina se itak sama preraja usiljuje našim ljudem, zató ni treba, da bi jo še naše učiteljice širile! Upamo, da se to odslej ne bo več godilo: potem bomo zopet dobri prijatelji! — Drugi dopis je došel iz Kamenj. Ker dopisnik iz Trsta ni menil na Kamnje, zató ga pobliže ne omenjamo.

Sežanski notar dr. Ballaben je že prišel na svoje novo mesto iz Ajdovščine. Čudno, da se naši takó ognjeni nasprotniki naseljujejo na slovenski zemlji!

Romanje na Sv. Goro je zopet postalo prav živahno. Zadnje dni je prišlo silno veliko ljudstva iz Furlanije in iz tržaške okolice.

Občespoštovani vodja svetogorskega svetišča preč. mons. Leop. Rutar se nahaja še vedno v goriški bolnišnici. Nič ni mu bolje in bati se je, da ne ozdravi več.

Nova maša. — V nedeljo so imeli v Št. Ferjanu novo mašo: daroval jo je č. g. Fr. Klanjšček iz znane narodne rodbine. Domačini so priredili novomašniku po stari navadi primerne slovesnosti.

V Šempasu, 11. avgusta. — Imeli smo danes nenavaden praznik. Natrkavanje in streljanje s topóvi je že v soboto opozorilo ljudstvo na — svečnost. Danes se je nagrnilo ljudstva domačega in iz okolice, kakor največje praznike. Ob 8½ se se začeli zbirati pred župniščem šolarji, lepo oblečene deklice, klerikarji, starašine in drugi. Zakaj?

Tečno ob 9. uri se vrsti sprevod. Dva podzupana nosita z velika nakletno novo sliko sv. Roka, ob strani z gorečimi svečami lepo oblečene deklice, za sliko č. g. župnik z ministranci, za duhovščino pa gg. cerkveni ključarji in g. župan s starašinami. Ko procesija dospe v cerkev, goriški sikar g. Sosar vzdigne sliko in prepne na oltar. Ko je bila slika na svojem mestu, je župnik slovesno blagoslovil, potem pa, ko pevci odpojejo slavospev sv. Roku, stopi na lice in govori o življenju sv. Roka v primernim opomnu.

Krasna šempaska cerkev je s to sliko dobila nov nakit, ki dela čast umetniku, in prilika, da je nadobarno ljudstvo mnogo za lepoto bolj dovzetno.

Dodatek. Dne 13. t. m. so bile volitve cerkvenih mož dovršene. Skoje vodstvo je bil v Šempasu.

V nedeljo in ponedeljek je prevel zelaten dež rosnati suho zemljo in ohladil zrak.

Iz Čepovana, dne 14. avg. — Obočajna veselica, katero je priredila „Kat. pol. Čitalnica“ v nedeljo dne 12. t. m. v proslavo N. Veličanstva cesarja Franc Jožefa, vršila se je v prostorni, krasnem dvorani, in kozolcu, napolnjenem s stopnjami zunanjega klasja. Udeležba je bila vsestransko sjajna in velikna. Prišli so bili vsi tukajšnji posestniki in čast. duhovščina in učiteljstvo iz treh sosednjih občin. Posebna hvala gre onim zunanjim gostom, katerih nisо ovirala nite slaba pota, ni deževno vreme, da ne bi prišli udeležit se veselice.

V „Novi“ objavljen spored vršil se je z že znano točnostjo in spretnostjo tako dobro, da se je navzočo razumništvo jako laskavo in pohvalno izrazilo o tako izbornem petju, o šaljivem samogovoru: „Kandidat za deželnega poslanca“, ki je bil upravo sočaj na svojem mestu, in je vzbudil mnogo smeha in veselja, kakor tudi o deklamovalki M. Š., ki je povsem dovršeno igrala svojo nalogo.

Zaključni del, ki je sledil veselici, napravil nam je eden najlepših in prijetnih večerov v Čepovanu, ker zastopani so bili večinoma učeni razumniki. Napitnice, govorjene v slovenskem, hrvaškem in češkem

jeziku so veljale Nj. Veličanstvu presv. cesarju, čast. duhovščini, poletičarjem, in posameznikom. Jako nam je ugajala ona, precej dolga, krasna, v milozvočni, sladki, gladki hrvaščini čast. duhovščini govorjena napitnica. Kako lepo pač doni slovanska beseda poslušalcu na ušo iz ust govornikov, ki imajo jezik v popolni oblasti!

Hrvatska sloga in vzajemnost, ki je tudan tako lepo družila svečeništvo in svetno razumništvo, naj bi se nikdar ne ohladila, marveč naj se čedalje bolj širi in utrdi; le tako se bomo uspešno borili proti našim narodnim nasprotnikom!

Gospodom letovičarjem pa, ki nas bodo jeli kmalu zapuščati, kličem: Na svidenje k letu o sorej v Čepovanu!

Dobili smo še drugi dopis o tej veselici, iz katerega podajamo tale odstavek:

„Osobito mi je poslušati lepe pesme. Želeti bi bilo zelo, da bi se gojilo to sredstvo, ki blaži srca in modruje mladino in starino, posebno v naši mali domovini tako, kakor tukaj. Navaja, da se pleši slavci ustavljajo na lipah, in ne bodem trpel v čepovanski dolini. Bog zna, kaj je temu krivo? A izvestno je, da se jih ni ne poprosa, ker jih čepovanski pevci vsekoršno nadomestujo. Pri tej priliki mi je omenili poslušalec tudi tukajšnjih fantov, ki razvedrujejo s svojim petjem [illegible] in lepe [illegible] in petjem slovenskim [illegible]. Tukaj ne čujes tistega [illegible] „[illegible]“, s katerim bo [illegible] napolnili se fantje v dolini in bližnji mesta: s polnim soglasjem z lepo, prijazno in tiho [illegible] je tudi najlepše petje.

Izvestno je, da je [illegible] mnogo trudu in [illegible], predno je prišlo do [illegible] pa [illegible] treba, ko je v tej pripomoček. Nevoljnost pa poklicanec prav lepo na [illegible], na [illegible] v to, da ta lepa [illegible] ne [illegible]?“

S kanalskega. [illegible] Prekosnji torek, 22. t. m., [illegible] v Doskladih javno [illegible], ki se je [illegible] prav dobro [illegible], kakor [illegible] pri tej priliki [illegible]. Ne [illegible] v tej zadevi govoriti [illegible] slovanskega [illegible] mnogo in stari je [illegible] dovolj [illegible], da je [illegible] naše [illegible] odobravanja vredne [illegible] tudi [illegible] drugačnega mnenja.

Ker je pa bilo ta dan dokaj prijetno in izredno vreme, napotil sem se [illegible] v izletniki družbi k [illegible], to radi petja, [illegible] iz [illegible] stare navade: „Kjer je sum [illegible] je tudi [illegible]“. [illegible] gostov, katera vabi na takem prireditvi [illegible] zanimiva, ker [illegible] pač vsakdo [illegible], ker sem bil le zraven, moral sem slišati i [illegible] in razburkane [illegible] glasove gorniških [illegible].

Ze [illegible] se [illegible] pravzaprav našim mladeničem, na nikar [illegible] je bilo [illegible], ker jim pač ne primanjkuje [illegible] narodnih [illegible], katere mnogo najbolje [illegible] in tudi [illegible] [illegible]. Vrhu tega [illegible] je [illegible] prestrezi [illegible] mnogo nič kaj [illegible], da se jim na takem načinu [illegible] [illegible]. Sicer pa, ako gorniški pevci ne poznajo [illegible], naj bi poznali vsaj nekoliko dostojnost in zmernost, ko [illegible] na slovenska [illegible] denar, a o vsem tem ni pri njih visoki pameti nič sledu. Tudi v Doskladih so pokazali svojo grobo in kosmato naravo ter se pri vsaki priliki nerovnali z našim ljudstvom in ga očitno izzivali v svoji „avili colturi“. Kako impertinentna so ta človečeta, naj se pomisli, kajti, ko so jim mladeniči prigovarjali, naj zaigrajo kakšno slovensko poskočnico, smejali se so jim ironiški v obraz ter pritrjevali: „Si, si faremo uña per sclafs, una per i fižoi, una per la patata e per la klobasa“ i. t. d. Slednjič so zaigrali tudi ono sčuvajočo: „Lassè pur che i canti e subii!“ Ko jih je na to nekdo opozoril, naj molče, ker te vrste godba ni umestna v naših krajih, odrezali so se junaški, da jim ne more nihče prepovedovati, kar se njim ljubi — ker godba je mednarodna!

No, jaz ne bodem trdil, da godba ni mednarodna, toda godba, katera na tako nesramen način sčuva, draži in iziva drugo narodnost in ko pomen ni posebno patrijotičen, ni in ne more biti mednarodna.

Ko bi o takšnih prikah, katerih ni pač malo, popustila postenega Slovenca hladnokrvnost ter sprožil svojo pest in takšne predrzneže zasluženo našibkal, joj, to bi bil zopet vrše in krik po lahonskih „cunjah“ o slovenski — „zvanski naravi!“ Toda Slovenec, posebno pa še naš domačin, je prekrotak o takšnih prikah, bodisi, da se mu ne zdi vredno mazati si rok pri takšnih ljudeh, ali pa da vse stvari ne razume. Bodi je pravo ali drugo, vendar mu ne gre v glavo, kako morejo naši ljudje tako mirno gledati in poslušati, ko jih tujci na domačem pragu žalijo in sramotijo. Čemu ali nekaj znajo v službo in to že leta in leta, ko imajo vendar domačinov na izbiro. Zdi se mi, da kar je tuje, ima je vse bolj „moč“, čeprav tudi je vse nasvetno slabo.

Tudi ne gre v glavo, kako se morejo naši domačini ljudje samo tako smešiti, in spozabiti, da pri vsaki priliki radi zamenjujejo svoj domači jezik s tujim, ce znajo le par besed, naj to že tako nemimo [illegible].

Tudi v Doskladih imel sem v nedeljo priliko slišati kaj takega, ko so domači mladeniči narodovali po „laško“ plesu: „Fa una lista fatta, no lista sitta, una bodi fatta“ i. t. d. Lahko nas mnogo potem tujci za norca.

a

Ostala Slovenija.

Kranjska gimnazija. — Uradni list kranjske podrže, kar smo že pred tednom naznanili, da se s prihodnjim šolskim letom otvorita prva dva razreda obnovljene kranjske gimnazije. Začasno vodstvo prevzame profesor na ljubljanski moški gimnaziji gosp. Fran Hubad, učitelja pa bodeta g. profesor Fran Novak iz Novega mesta in jeden suplent.

Slovenska zmaga na Koroškem. — Katoliško-politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem, je z ozirom na vladajoče okolnosti sklenilo, z vsemi silami podpirati konservativna kandidata za državnozborska mandata okrajev St. Mohor in St. Vid-Weitsberg. V to svrho je minolo nedeljo prizadelo dva javna shoda v Molvičah in v St. Štefanu ob Zili. Oba shoda sta bila jako dobro obiskana. Shod v Molvičah je skušal motiti učitelj Socher s svojimi privrženci. Mož je bil najbrž najet, a moral je pobrati kopita. Na shodu pri St. Štefanu se je Stebenski župan, ki je bil tam zastopnik okrajnega glavarja, nekam čudno obnašal in je celo odhehal, ko mu je posl. Einspieler pojasnil položaj in mu razložil, kake so njegove pravice in dolžnosti. Neposredni uspeh teh shodov je, da so bili v Štebnu in na Brdu voljeni slovenski volilni možje. Ker so tudi nemški konservativci zmagali v nekaterih občinah, bi — če se marljivo deluje — bilo morda mogoče, podreti nemško-nacijonalnega kandidata.

Boj za slovenske šole v Trstu. — V imenu prosilcev za slovenske o Trstu je vložil te dni odvetnik g. dr. Gregorin na ministerstvo rekurs proti odloku namestništva, s katerim so se odbile prošnje slovenskih roditeljev. Rekurs obsega 13 pol in je obširno vtemeljen ter podaje bogato gradivo o ljudskem šolstvu v Trstu in okolici. Potrebo slovenskih šol zagovarja s stališča zakona, pravičnosti in praktičnosti. Želimo prav srčno, da bi vztrajnost tržaških rodoljubov imela najboljši vspeh.

Ali je res?! — „Slov. Narod“ je prinešil v soboto o razpustu občinskega sveta v Podgradu, kjer je županoval deželni poslanec Jenko, uvodni članek, v katerem čitamo mej drugim, da je razpust odgovor na lanski hladni sprejem viteza Rinaldinija. — Mi ne moremo ponatisniti „Narodovega“ članka, dasi bi to radi storili. Ali ni dvoma, da naši poslanci storijo svojo dolžnost in takrat zadočimo nah besede in pojasnila brez strahu pred Damoklejevim mečem, ki vsi nad nami v podobi zaplembe.

Narodna Čitalnica v Cerknem je slavila v nedeljo 5. t. m. 25-letnico svojega obstanka ter ob enemu tudi slovesnost blagoslavljanja nove zastave. Slovesnost se je, kakor smo že poročali, pričela v cerkvi z blagoslovljenjem zastave, katero je umetno izdelala g. Hlavka (učiteljica na šoli za vezenje) v Ljubljani. Na belem damastu je po eni strani prišita slikana podoba slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda z vezenim napisom „Vse za vero, dom, cesarja“, po drugi strani pa z zlatom vezena lira z letnicama 1869. in 1894. Pred in po blagoslovljenju peta sta se dva v to priliko od domačih umetnikov zložena slavnostna zbora. V predmet cerkvenega govora izbral si je visokočast. gosp. dekan Murovec geslo „vse za vero, dom, cesarja“: sploh bilo je to geslo vodilo pri vseh napitnicah med banketom. Pri slovesni sv. maši peli so domači pevci in z njim šenčviškogorski kaj izborno: takih pevcev treba je iskati dalče okoli. O poldne je bil banket. Tudi popoldanske službe božje so se društveniki in gostje udeležili z zastavo. Res vzgledno! K veselici in domači zabavi prišlo je prav mnogo gostov, posebno iz Idrije in od Žate. Veselica vršila se je točno po vsporedu, kmečki in rokodelski diletantje so pokazali, da se znajo tudi na odru spretno gibati.

Iz drugega poresa dodamo sledeči dostavek:

„Prav okusno je bil prirejen in okrašen iz smrečja spleteni šotor za banket, a nič manj ni bil okusno vse to, ker se je pri banketu dobilo za male novce. V resnici vsa čast g. Petru Jurmanu, kateri se je kot predsednik Čitalnice, pa tudi kot gostilničar izvrstno spomesel. Zato pa je vladala pri banketu splošna zadovoljnost združena z nenavadno, rekel bi skoro kipečo veselostjo, ka tera se je posebno izražala v iskrenih napitnicah in raznih drugih resnih in šaljivih govoranjah, mej katere se je prav lepo vpletalo izborno, vbrano petje cerkljanskega, štvškogorskega in spodnjeidrskega pevskega zbora.

Najživahnejša zabava je mnogobrojne goste, med katerimi je bilo zlasti mnogo idrijske narodne gospode, tako ljubko, edino vezila, da se ni bilo možno ločiti do ranega jutra".

Častitamo našim vrlim Cerkljanom na tej krasni slovesnosti.

Razgled po svetu.

Katoliški shod v Brnu je dovršen; bil je prav veličasten in zlasti za nas Slovence pomemben. — Iz Brna je šlo več tisoč ljudij na staroslavni **Velegrad**, kjer je služil bazilijan dr. Sarnicky slovesno božjo službo v staroslovenskem jeziku.

Poljaki in Madjarji so se pobratili o priliki letošnje deželne razstave v Lvovu. Blagoslov je dal namestnik Badeni z napitnico, v kateri je dejal, da Poljaki in Madjarji trdno stoje na braniku za velikost in slavo avstro-ogerske države. Nemci so huli na Badenija, ker ni tudi njih sprejel v to pobratimstvo. Kdo se ne smeje?

Poljaki in Madjari so torej stebri monarhije. L. 1848 so Madjari in Poljaki skušali **razbiti** monarhijo, da se niso Rumeni in Srbi uprli, da niso hrvaški vojaki pod Jelačićem in češki vojaki pod Windischgraetzem udušili revolucijo. Bem in Türr, Dembinsky in Görgey, to so imena, ki kažejo skrb Poljakov in Madjarov. In sedaj, ko so Poljaki in Madjari svobodni in neodvisni, zdaj se smatrajo za stebre države oni, ki jo najbolj izkoriščajo. Za skupne potrebe plačajo Madjari 30 odstokov, mi pa 70. Pri teh 70 odstotkih participirajo tudi Poljaki, a le imenoma, kajti davkov nečejo z lepa plačati, pač pa mora država vsako leto zanje milijone in milijone žrtvovati. Taki so ti „stebri" monarhije!

Poslanska imuniteta. — Glasilo poslanca Biankinija, vrli zadarski „Narodni List", je svoj čas priobčil članek zoper nekatere dalmatinske orožnike. Državno pravdništvo v Zadru je prosilo ondotno deželno sodišče, naj urednika Biankinija v smislu § 38 kaz. pr. reda zaslišu kot pričo in ga „povabi", povedati ime pisateljevo, da bi stvar ne zastarela. Preiskovalni sodnik je prosil dunajsko deželno sodišče, naj Biankinija zaslišu kot odgovor. urednika za pričo, zajetno pa prosil poslansko zbornico dovoljenja za sodno postopanje zoper Biankinija Poslanska zbornica je to prošnjo odklonila. Deželno sodišče pa je Biankinija povabilo kot pričo in ta je vzlic svoji imuniteti izpovedal, da imena pisatelja dotičnega članka ne pozna, da ga pa bo imenoval, čim je izve. Generalna prokuratura je to izvedela in se radi tega zaslišanja pritožila na najvišje sodišče, ki je spoznalo, da se je z zaslišanjem posl. Biankinija kršila poslanska imuniteta, ker se je Biankini navidezno sicer zaslišal kot priča, dejanski pa kot obdolženec. Zaslišanje je bilo povsem nezakonito, ker se je Biankiniju na voljo dalo, da pove ime pisateljevo ali ne, dočim je priča vedno dolžna povedati vse, kar ve, le toženec ni primoran vsega povedati.

Nemški šulferajn je imel v nedeljo shod v Trutnovu na Češkem. Predsednik **Weitlof** je rotil protisemite, naj se ne odtegujejo imenovanemu društvu, ki nujno treba njihove pomoči. Poslanec **Hallwich** je izjavil, da vsi Nemci brez izjeme se morajo upreti proti slovenskim paralelkam na celjski gimnaziji.

Na Dunaju se je vršil v nedeljo ljudski shod, katerega se je udeležilo 25.000 oseb. Razpravljal je o splošni volilni pravici.

Po završenju shoda socijalistov, vršivšega se v Praterju, spoprijeli so se delavci v ulici Bellaria s stražarji. Povod spopadu bilo je izzivajoče vedenje nekega vojaka, ki se je bil pridružil delavcem. Na poziv stražarjev, naj se vede mirno, vojak ni hotel ubogati. Slednjič so ga odvedli v zapor. Delavci so se potegnili za vojaka ter ga hoteli iztrgati iz rok stražarjev. Na to je nastala silna rabuka. Došli so še drugi stražarji, ki so že hoteli rabiti orožje, toda trije prihitevši častniki so storili konec spopadu.

Na Bolgarskem so v torek slavili 7-letnico vlade princa Ferdinanda, ki se zdaj približuje Rusiji. Car mu je baje zdaj bolj naklonjen.

Znani rodoljub **Cankov**, ki je že nad 10 let živel na tujem, se povrne na Bolgarsko, ker Ferdinand je razglasil amnestijo. Cankov je pristaš ruske politike in je moral vsled tega pobegniti iz domovine.

Anarhizem postaja čedalje drznejši: 12. t. m. je hotel neki anarhist razstrelити z veliko dinamitno bombo sodno poslopje v Monsu na Belgijskem. Zgrabili so ga še o pravem času. — Na Francoskem jim vsled novega zakona ostro stopajo na prste.

Korejska vojna. Vesti o vojni mej Kitajsko in Japonsko svedočijo, da skuša Japonska čim prej doseči kake uspehe, preden more Kitajska spraviti svoje rezerve na lice vojne in se morejo evropske velesile pripraviti za posredovanje. Japonsko brodovje se je lotilo utrdbe Wei-Hai-Wei. Ce jo zavzame, jej je odprta pot v glavno mesto Kitajsko, v Peking. Tudi Port Arthur je japonsko brodovje skušalo že zavzeti. Na kopnem pa se bliža 20.000 Japoncev mestu Soculu. Korejska kraljica je prosila ruskega poslanika za varstvo, katero jej je ta obljubil. Japonski listi javljajo, da je Rusija osvojila otok Ret-Sabito in razobesila na njem ruško zastavo.

Rumeni in inozemstvo. — Neumaljiva in požrtvovalna agitacija rumunskih rodoljubov je prouzročila, da se zanima vsa Evropa za položaj rumunskega naroda na Ogerskem. Na spomenico, katero je prosl nekaj tedni izdala rumunska akademija v Bukurestu in v kateri so se popisale razmere na Ogerskem, so nekateri slavni možje vseh narodov odgovorili jako prijazno, izrazili Rumunom svoje sočutje in svoje simpatije ter obsodili infamno postopanje Madjarov. Mej drugimi so tako pisali slavni Italjani Luigi Palma, Cesare Cantu, de Gubernatis, Cartucci in drugi, iznej Francozov: Leroy-Beaulieu, bivši minister Flourens, Rochefort, Clemenceau, Francois, Coppe, Zola, Meilhac in drugi.

Turčija in Bolgarska. Z ozirom na poročilo „Kölnische Zeitung", da je turška vlada vsled bolgarskih dogodb vznemirjena in da želi, naj bi zopet Stambulov prišel na krmilo, pravi „Svobodno Slovo", da je to pisano pač v zmislu Stambulova, da pa ni resnično. Turški sultan ni bil samo zaradi osobe Stambulova Bolgarski naklonjen in naravnost smešno je trditi, da je Koburžan odslovil Stambulova, ko je Rusija to zahtevala. Za zanj nje, katero je užival Stambulov v Carigradu in drugod, se Bolgarska malo meni, ker ima raje ministre, ki so uneti za pravo civilizacijo, kakor ministre, ki uživajo sicer zaupanje inozemstva, pa gonobe domovino materijelno in moralno in se ne ustrašijo nobene nezakonitosti.

Izdajatelj in urednik A. Gabršček.
Tiska „Goriška Tiskarna" A. Gabršček.

Fužina pri Lokavcu

v najboljšem stanji, z dvema kladvama, z dvema ognjema in z obširno oglenico, odda se pod jako ugodnimi pogoji v najem. Natanjčenejši podatki in pogoji pozvedó se pri

D. Godina v Ajdovščini.

I. Cej gostilničar v Židovski ulici št. 5 toči naravno briško vino.

Andrej Jakil, tovarnar usnja v Rupi, ima svojo prodajalnico v Gorici na levem voglu s Korma v Gosposko ulico. Usnje in podplate vseh vrst prodaja po zmernih cenah. Enako druge potrebščine za čevljarje.

Franc Bensa v ozki ulici št. 8 v Gorici, prodaja vsakovrstno usnje, podplate, kopita, sploh vsa orodja in potrebščine za čevljarje. Zagotavlja dobro blago po zmernih cenah zato se sl. občinstvu priporoča za obilen obisk.

Karol Drašček pri Riva Corno št. 4. v Gorici.

Podružnica za razpečevanje kruha se nahaja v Semeniški ulici št. 2.

Franjo Jakil

tovarna kož v Rupi p. Mirnem in zaloga usnja v Gorici Rastel st. 9.

Novine Franc,

mizarski mojster, ima svoje delavnice v Ozki ulici (Via Stretta) v Gorici st. 1. Priporoča se slovenskim trgovcem.

Ivan Drufa

na Travniku, ima bogato zalogo vsakovrstnega usnja, ter raznega orodja in potrebščin za čevljarje. Prodaja na drobno in na debelo.

Ivan Reja

krčmar „Alla Colombina" za veliko vojašnico na desnem voglu v ulici Morelli st. 1. Natoča vina in ima domačo kuhinjo. Cene prav zmerne.

Anton Obidič

čevljar v Semeniški ulici št. 4 se priporoča Slovencem v mestu in okolici za blagohotna naročila.

Ivan Kavčič

veletržec na Kornu ima zalogo Dreherjevega piva ter žita, moke, soli in otrobov.

Ivan Dekleva

veletržec z vinom v Gorici ima v svojih zalogah vedno na izbiro vsakovrstna domača vina bela in črna istrijanska ter bela dalmatinska. Pisarnica se nahaja v Magistratni ulici. Prodaja na debelo.

Anton Fon

v Semeniški ulici ima prodajalnico vsakovrstnih klobukov in kap ter gostilnico. Toči vedno dobra in naravna vina.

Spominjajte se o vsaki priliki šolske dece v „Sloginih" učnih zavodih.

Ivan Peč

gostilničar v Gosposki ulici, prodaja razno belo-vino, poseljanesko in steklено blago, ter ima tudi lepe sobe v vsaki red in najcenejše.

Peter Birsa

gostilničar pri velikem vojaškem skladišču Clarvegija st. 8 priporoča sl. občinstvu izborna domačina vina vedno dobro, sveže pivo, domačo kuhinjo, postrežba točna.

Ivan Pečenko

veletržec z vinom na debelo v Vrtni ulici st. 8 (poleg ljudskega vrta na desno) prodaja nad 50 letos po najnižjih cenah prstna bela in črna vina, in sicer vipavska, furlanska. Zagotavlja dobro, prstno blago, točno postrežbo in nizke cene.

Ant. Jeretič

za veliko vojašnico v Gorici prodaja vse izdelke, ki spadajo v šolsko in pisarniško rabo kot: papir, peresa, svinčnike, knjižice, knjige za upisovanje, itd. Čranke in risanke iz dobrega papirja izdeluje v svoji delavnici na kar se slavno učiteljstvo že posebno opozarja.

Martin Poveraj

civilni in vojaški krojač v Gorici, priporoča svojo veliko zalogo blaga kakor tudi gotovih oblek Dalje: srajce, spodnje hlače, zavratnice, čevlje, vojaške in uradniške suknje, sablje z vso opravo, zlate in srebrne zvezde skratka: vse, kar je pa treba za gospodo vsakega stanu. Obleke po naročilu izdeluje točno so po nizki ceni.